

187343

UNITATEA LATINĂ

SEU

CAUSA ROMANĂ

ÎN PROCESUL NAȚIONALITĂȚILORŪ

DIN PUNTUL DE VEDERE

ISTORICŪ, JURIDICŪ ȘI POLITICŪ

de

V. Maniu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Les événements sont plus grands que ne le savent les hommes, et ceux-là même qui semblent l'ouvrage d'un accident, d'un individu, d'intérêt particuliers ou de quelque circonstance extérieure ont les sources bien plus profondes et une bien autre portée.... Guizot,... Essais.

BUCUREȘCI

TIPOGRAFIA LUCRĂTORILORŪ ASOCIAȚII.

12. PASSAGIULŪ ROMĂNŪ 12.

1867

580240

UNITATEA LATINĂ

SÉU

CAUSA ROMANĂ

ÎN PROCESUL NAȚIONALITĂȚILORŪ

DIN PUNTUL DE VEDERE

ISTORICŪ, JURIDICŪ ȘI POLITICŪ

de

V. Maniu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Les événements sont plus grands que ne le savent les hommes, et ceux-là même qui semblent l'ouvrage d'un accident, d'un individu, d'intérêts particuliers ou de quelque circonstance extérieure, ont les sources bien plus profondes et une bien autre portée.... Guizot,... Essais.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201800740

BUCURESCÎ

TIPOGRAFIA LUCRĂTORILORŪ ASOCIAȚI.

12. PASSAGIULŪ ROMĂNŪ 12.

1867

I

« Le génie de l'homme finit toujours par avoir raison de ses préjugés. Dans l'ordre politique comme dans l'ordre intellectuel ce que l'esprit pratique traite un jour de chimère et prend pour un rêve, devient souvent le lendemain la plus impérieuse des nécessités, la plus incontestable des vérités, la plus saisissante des réalités.

« Toutes les grandes choses, accomplies dans le monde, n'ont été d'abord que des utopies pour les doctes praticiens, chargés de l'enseignement ou de la conduite des Nations. — Laurent, député de l'Ardèche.

« Geniul omului triumfă până în cele din urmă de prejudecățile sale; în ordinea politică ca și în ordinea intelectuală ceea ce spiritul practic trată odată de chimeră și o lua drept vis, a devenit a două dii cea mai imperioasă din necesități, cea mai necontestabilă veritate, cea mai pipăită realitate.

« Tote faptele mari împlinite în lume, n'au fost la început de cât niste utopii pentru doctii practiciani, însărcați cu învățarea neamurilor și cu conducerea lor. —

« *Unirea face puterea* » s'a spus și se spune de multă! Acest aforism, un vechiu experiment din viața practică, pune baza societății, în principiul acelei uniri!

Omul izolat, dice Volney, nu avea nici o garanție pentru existența sa; Izolatiunea îl espunea! Și istoria lumii ne spune că de la început, amorul propriu, sentimentul de conservare, și debilitatea individuală la om, a provocat unirea primelor familii, pentru a se garanta și protege reciproc în contra desastrelor, la care izolați nu puteau rezista. Ast-fel dar, primul început de asociație la om, n'a putut fi decât eficace în efectele lui, dar însă cu

(1) Hobbes dice că societățile civice, sunt efectele temerei mutuale.

« Statuendum igitur est, originem magnarum et diuturnarum Societatum non a mutua hominum benevolentia, sed a mutuo metu extitisse. Hobbes de Cive.

desvoltarea facultăților înăscute omului, desvoltându-se și principiul de conservare, omul creator și conservator, începu prin instinct să țină mai mult la proprietățile sale și a le a loră sui; un sentiment din care se născu idea de proprietate și de drept, prin care își ocrotea omul produsele eșite din mânele lui!

Teoria acestei concepțiuni despre proprietate și drept, stabili practica distincțiunei între ală «*Meu și ală Tău*» și ea își găsi protecțiune și scut iarăși în unirea forțelor, la cei egală interesați! Ea condusă la Opulența și acesta desceptă mai târziu nezațitul și sentimentulă cupiditatii.

Cu acestă sentimentă începe uă divisiune mai declarată de interese, și prin urmare uă altă serie de asociațiuni, și acesta la rindul ei, provocă uă luptă între activitate și inerție, între răpire și rezistență!

Ce mirare dacă mai în urmă, conceptulă justului, cu totă ecuilibrulă ce și-a căutată în idea de ecuitate, cu totă sprijinulă ce-lă avé în idea de moralitate, n'a pervenită să tempere pasiunele, să desarme cupiditatea, să paralise forsa brută, stabilind armonie; când vedemă ca uă asemenea forsa, era pusă chiar și în secolulă nostru, mai multă în serviciulă *dreptului celui-mai tare*, Cluj

Ce mirare dacă și până acum, lupta continuă și chaosulă de principii, de doctrină, a mărită, și mai că a generalisată rătăcirile, pentru ca preceptele Justului și ale moralei, să dispară din 'naitea puterii și ală arbitragiului!

Decepțiunile și resignațiunea galvanisatore, și a făcută efectulă; prin urmare umilința și sclavagiulă, care până aci a degradată pe omă în omă, n'a potută fi decătă uă consecință naturală a sistemeloră politice, ce au dominată subtă negura unui asemenea chaosă.

Dar seninulă aceloră divine precepte, despre care teologia și filosofia, ne facă atâtea teorii, a începută se resbată prin chaosulă doctrineloră amăgitoare; și omenirea se vede pusă în pozițiune de a 'și putea revendica drepturile usurpate! Ună nouă ordină dar de sistemă sociale și politică, basată în modernulă dreptă ală ginteloră, va fi mărețulă edificiu ce și-lă va rădica poporele, prin sucursă împrumutată și amoră fraternă, mutuale, pe ruinele vechiuluiă sistemă fendală!

Înr'adeveră, ară fi forțe tristă pentru omenire, ca să mai fie ea condamnată a'și consume activitatea în necurmăte și sfșiitóre

lupte. Științele și luminele secolui nostru, ară remâne sterile și pierdute chiară, dacă ele nu s'ară ocupa în primulă ordină, cu rezolvarea acestei probleme de viață pentru popore!

Cerculă în care idea practică de Dreptă și Proprietate, se rotea, era atâtă de restrinsă, și însăși idea atâtă de materialisată, încâtă morala ei, nu'și avea decâtă ună sensă profană! Cu tôte acestea numai idea de drept și proprietate este, care, rădicată la înălțimea sensului morale, va putea constitui basa noului sistemă politică, în care poporele s'ăși aibe după stirpe și ginte, propria lor viață individuală, uă ordine proprie substantivă, într'o perfectă independință; ceea ce va și face ca puterea întregăi omeniri, să fie întemeiată pe ecuitatea internațională!

Cine nu scie că proprietatea omului, nu este numai produsul activității și a inteligenței sale, dar că este totă atâtă de sacră, și individualitatea omului, libertatea, independința și familia s'a; limba și consciința s'a, credințele și tradițiunile sale, pământulă s'eu etc; apoi conservarea și acestoră proprietăți nu pôte fi decâtă pré naturală la omă, și înérinte naturăi sale, ca și dreptulă s'eu; pentru a'și le garanta, omulă caută alianțe la cei ce au identice interese, alianța celoră ce'lă înțelegă în limba lui, în credințele și durerile lui, în aspirațiunile și suveniră; de ore-ce elă nu pôte avea garanții solide, decâtă într'o identitate perfectă de interese și proprietate, căci numai într'o asemenea alianță, forțe prin omogenitate de elemente, pôte fi uă armonie perfectă și naturală!

Dacă este adevărată că cu familia mică începe familia cea mare, și că prima este prototipulă celei din urmă, apoi ambele cată să aibă acelăși base, acelăși elemente; căci precum nu pôte esista în domeniulă intelectuale și morale, uă filiațiune și afinitate între ideă oposite, precumă substanțele eterogene, nu producă în domeniulă phisică decâtă luptă până la destrucțiune, precumă în tôte natura, elementele eterogene se combată perpetuu, totă asemenea și în domeniulă politică, societățile nu potă subsista în armonie, decâtă fiindă ele compuse din elemente omogene. A compta pe succesele sistemului de asimilițiune, este a primi escepțiunile dreptă regulă generală, s'eu cu alte cuvinte, este a ne esplica legile naturăi prin escesele fenomeneloră ei!

Poporele au în adevăr ună centru comună de înțilnire, dar acelu

centru nu p^ote fi, dec^{at}u — in sens intelectuale si morale, de domeniul doctrinelor^u filosofice si a cristianismului! Acelu centru este altariulu pentru cultulu umanitatii! Aci ne intrunim^u prin legatura naturei mume, prin natura asociabilitatii nostre, prin amorulu mutualu, mostenitu dela aceea naturu mamu, dupa cum dice Seneca in epistolele selle(1). Dar u^a asemenea intr'unire nu va sa dⁱca una cu contopirea stirpeloru, intr'unu singuru genu, luata in sensulu cosmopolitismulu chimericu! U^a asemenea contopire nu s'aru pute opera, de catu prin subjugare si despoierea poporeloru, de proprietatile lor^u nationale, si rapirea acelor^u proprietati genetice, nu p^ote fi de catu unu actu de spoliatiune, unu gravu si sacrilegiu atentatu la drepturile si proprietatile omulu, egalu asasinatulu si identicu cu rebeliunea in contra naturei, in contra preceptelor^u divine! Efectele acestoru cause din trecut^u, n'au fostu dupa istorie, de catu unu resbelu continuatu si sfisiitoru intre popore «belum omnium contra omnes», — si aceleasi cause n'aru produce pe viitoru de catu aceleasi Efecte, adeca productulu serbirei, si prin ea, sterilitate in tote, *jugulu* pentru multime si *dominatiune* pentru betrenele Caste, cu care Dinastiile, isi impartiau spoliatiunile!

In acea supremu ordine de idei numai, este dupa noi, posibilu u^a loiala si inalterabila infratire intre popore, si intr'o asemenea infratire, omenirea va putea profita de concistele civilizatiunei, spre a'si indeplini creatorea misiune, la care este chemata; si rumpandu in tote cu trecutulu ferosu alu barbarismulu feudale, isi va crea noulu imperiu, intemeiatu pe u^a adeverata ecitate internationala.

Noi vedemu cu satisfatiune, primele incercari in acesta directiune, incoronate de cele mai eficacii succese, si avem^u ferma credinta ca marea opera a unitatilor^u nationale, — gloria secolu nostru, se va complecta la occidentulu europeu ca si la orientulu ei, ca sa corespunda pe deplinu, marelui principiu de dreptu si moralitate, fiindu numai ea, proprie a satisface essigentile secolu nostru, si a curme pentru totu-d'a-una, cu sangerosele lupte, din care poporele au esitu deservate si impilate, ca niste turme fara vointa, si ca neste instrumente inerte si usitate.

(1) Una civitas communis hominum ataque Deorum essistimanda. — Natura nos cognatos edidit: Haec nobis amorem dedit mutuum, et sociabiles fecit. Seneca. Epist. 90.

Astăzi-felul pentru prima dată, după 18 secolii, doctrinele și preceptele christianismului, își voru potu aplicațiune practică, fără a fi alterate de interpreții sacrilegi; (1) înțelegem uă aplicațiunei prin întemeierea imperiului unităților naționale, care este adevărată expresiune a familiei, a libertăților și independențelor universale.

Pentru prima dată secolulul nostru, va rădica basilica lui Christu și doctrinele se-le, la adevărata splendoru și expresiune, dându-i valoru practică și universală, prin egală împărțire a fructelor salvalore, pentru ca totă omenirea să se potă împărtași egal de sfintele ei taine; și poporele voru învăța a cunósce, că nu potu fi crimă pentru unii, ceea ce este virtute și justiție pentru alții; că morala inaltului principiu de dreptate, nu potu avea două doctrini: una pentru turme, alta pentru păstori!

Noi petrunși de acele principii, n'amū potu în acel'asu timpū, bine-cuvēnta unitatea ginteii germane, independența poporului maghiarū, aspirațiunile sementiilor Slave, și condamna tendințele maroii familii latine dela apusū și rēsărit, la uă *unitate genetică*! A ne opri timidi la această divină și naturală idee, este a nu sēnți în noi viața noastră proprie! A renunța la această unitate, ar fi uă lașă sinucidere; a nu lucra pentru realizarea ei, arū fi un blăstem, uă crimă de înalta trădare!

Numai prejudețele, care punū în dubietate posibilitatea acesteii unități, mai potū perține de domeniul utopiilor! Viața noastră, nu este visū, din contra, ea este uă realitate simțită, este un corpū, și prin urmare, unitatea ei organică, nu mai potu fi uă chimera; dar ea este cu atât mai mult uă imperioasă necesitate!

Cu istoria națională în mână, și sprijiniți de vitalitatea elementului nostru, noi avemū și dreptul și datorita, a pleda în numele umanității și a sacrului dreptū de conservațiune, pentru unitatea întregeii stirpe latine. . . . urmează dar că,

In cercomstanțele de faciă, în momentele cândū tóte poporele con-

(1) Să scie cum a interpretatū biserica catolică, preceptele divine, și ce a fostū ea pentru popore. «L'Eglise s'est toujours présentée comme l'interprète de défenseur de deux systèmes, du système theocratique ou du système imperial romain, c'est-à-dire du despotisme, tantôt sous la forme religieuse, tantôt sous la forme civile.» Guizot, Hist : de la Civilisation en Europe p. 153.

tinentalului, tindu a se constitui în corpuri mari, naționale, consolidate prin omagenitatea elementului lor genetic, avem și noi sacra datorie să desbatem în facia europeii, Causa română și drepturile ei imprescriptibile, asupra întregului patrimoniu, aviticu din Dacia Traiană; drepturi fondate în istorie, în posesiune factice și continua, și consacrate prin divinul principiu de naționalitate, basa noului drept alu ginteloră, proclamată de marele suveranu alu franciei, și primită cu Entusiasmu, la tôte popórele !

Noua constituire a popóreloră, în corpuri organice-naționale, va încorona de sigură opera civilistiuneii, din acestu secolu alu salvărei, prin înfrățirea popóreloră, și va face a se realiza profeția Cesarelui dela Seina. « *Imperiulu este pacea.* » Prin consolidarea acestui imperiū de pace, înălțatū pe ruinele jugulu ferosu din trecutū !

Spre a putea însă desvolta cu succesu, uă questiune atât de vitală pentru noi, și spre a ne manține la înălțimea ei, vom fi ținuți a re-suma istoricul geneticeii nóstre, ocupêndune egalū de trecutulu și actualitatea întregulu poporū românū, în credința că, prin acestu sistemū, vomu reuși a conchide cu mai multă positivitatie, la viitóra constituire a națiuneii române, într'o unitate latină, care urmază, a essi din procesulu naționalitășiloră !

Unitatea întregeii stirpe latine, constituirea ei într'o singură familie, devine din ce în ce uă necesitate imperioasă, pentru occidente și oriinte; și departe de a mai poté fi privită ea, ca unū simplu scheletū alu utopieii, seū a se poté perde ca fantom a unei chimere, ea va deveni uă realitate viuă !

Acéstă unitate nu numai că are unū trecutū istoricu, nu numai că este fondată la apusū și răsăritulu europeii, pe unū elementū compactū, organicū și omogenū, dar ea este și proprie a conserva în primulū ordinū, latinătășii occidentulni, patrimoniile sale din oriinte, și în secundulu ordinū, a conserva acestu oriinte pentru civilizațiune latină din occidentū. Noi vedem că acéstă mare reformațiune politică, religiunea popórelor din acestu secolu se propagă astădī, de către un mare apostol, orant cu purpura imperială; se propaga dela înălțimea gloriosulu tronū alu Franciei, precum se propaga altădată (la 1670) catechismulu reformațiuneii bisericeștii, după tronulu nemuritorelu Gustavū Adolf !

Vedem cō profetia oracului de la Seina a desceptatū la 1867 pînă și speranțele cele mai cădute, electrisându ânimele popórelorū prin augustulū și profeticulū seū cuvēntū, care pređice lumei că triumfulū definitivū a marelorū principii de morală și justiție, va satisface tóte aspirațiunile legitime, spre consolidarea păcei între popóre, înălțindule, și nobilându omenirea. — Acel imperiū alū umanității, va fi în adevērū cel mai preciosū tesaurū a silințelorū întregēi omeniri, căci elū este condițiunea și rezultatulū esistenței nóstre, și urmēzā a fi după cum đice savantele germanū Herder, opera tuturorū generațiunilorū, rezultatulū luminelorū respândite; și noi, devotāndune acestui divinū principiū, vomū îndplini uā datorie sacrā către noi înșine, conlucrāndū prin consolidarea elementului nostru latinū, la întemeierea aceluī imperiū, din profetia divului Cesare!

Provedința va face să triumfe, să prindā viața, în lumea omenirei, aceluī principiū salvatorū, precum a făcutū să nascā idea lui (1) ! Și familia latinā, din care s'a născutū noulū Mesia, nu numai cō nu va sta îndolentā și pasivā la vocea'i cerească, dar își va pune tóte forțele, pentru a'i da cu unū momentū mai înainte, uā promptā și fecundā aplicațiune, spre a salva latinitatea, prin unirea tuturorū ramurilorū ei dela apus și răsăritū, scoțindū tóte părțilele afiliate, din întunecimea secolilorū de decadența, și purtāndule spre unū viitorū luminatū și gloriosū, alū unităței latine, la care are drepturi din trecutū și o chiamā și virilitatea și omogenitatea elementului seū !

Daca popórele evului nostru, vorū fi inspirate de dreptatea divinā, și conduse de sentimentulū ecuitatei; dacā sãlbãtecia resbelicā va face locū cultului de umanitate și civilizațiune, apoi, națiunea romānā, care are prin trecutul ei ca și prin vigurositatea și vitalitatea stirpei sale, prin predispozițiunii civilisatrice, necontestabile merite, și titluri puternice, la uā unitate și independința națională,—își va atinge de sigurū scopulū naționalū.

(1) Conceptulū unităței latine este meritulū marelui Napoleone I, și noi credemū că succesele seū va essecuta mărăța ideā din testamentulū politicū, la resărit ca și la apusū. « Wohl ist es Napoleons Idee schon seit zwanzig Jahren die romanische Racen Europa's und America's zu verbinden, sie haben wie drüben als kompakten Stamm den germanischen Stamm entgegen zu stellen. Moderne Imperatoren; p. 30 1867.

«Napoleon avait tout-à-fait compris l'union dela France et de l'Italie.... Cette pensée etait l'unité de l'Italie avec l'alliance dela France.—E, L'Erminier Philos : de Droit. 1835 p. 102.

Uă viață mai multă de câtă milenară, petrecută în lupte sîngerose, în viscoalele vandalismului nordic, subtă impilările barbariei, și ale feudalității, fără a se perde în nomadismă, și fără a perde ce-va din proprietățile genetice; este mai multă decăt consciința de sine, este ună eroismă fără esemplu! În vană adversarii seculari, voră mai lupta, pentru a distruge, a stinge românismulă acestui poporă bărbătescă și fermă, precum în van și-aă fost pusă Islamul pe de o parte, Tarismul dela Neva și Habsburgii austriei, pe de altă parte, tôte forțele spre ală face să'si decline viața, căci elă va resiste precum a resistată, și a esită triumfătoră, plină de viață și voință, din aversitățile atătoră intrigă, asupriră și invasiuni; ceea ce ilă face a avé tótă încrederea Europei în misiunea s'a civilisătore; a căstiga buna-voința ei, și mai presusă de tôte, atențiunea, sucursulă familiei latine, din care face parte, și pentru care ea, națiunea română, este chemată, prin geniulă marelui sėu Cesare Traian, a conserve occidentului, nu numai Mediterana, dar și Delta Dunărei și cheia Carpaților, care duce pănă la Balcană.

Este destulă ca să apalemă la trecutulă nostru, spre a putea susține și proba că suntemă în adevără ună poporă națională; că stămă după 18 secolă, totă pe vechiulă nostru pămēntă dela 102 d. H. care se estinde dela Tisa (în Ungaria) pe linia Carpaților, pănă în Balcană; și că ne-amă manținută fa mărimea numerică de 12 milione, ca bravă custodiă a concuisteloră romane din orientă. Să apelămă la originea năstră latină veche ca și latinitatea deputată din tótă lumea romană, (ex toto orbe romano) de divulă strebună Traiană, în aceste părți, după nimicirea poporului Dacă-care demonstră afinitatea năstră cu tôte națiunile neo-latine, Surore din occidente, și ne dă dreptulă a reclama partea năstră, la unitatea acestei familie!

Religiunea năstră ortodoxă, de rită-disă : greco-orientală, nu numai că nu ne desparte de surorele năstre, de marea familie, dar ea constituă pentru noi, ună merită și mai mare, ună titlu și mai puternică pentru a fi receptă, ca parte întegrantă, în marele corpă, de ore-ce această religiune, păstrēdă prin tôte instituțiunile sale, tradițiunile primitive ale christianismului transportat la a. 101 în Dacia lui Traian; și putemă dice că moravurile, datinele, limba năstră, sunt uă viuă arhivă a clasicităei antice, din viața galo-latină, ast-felă că archiologii și e-

tnografii occidentului arău avé destulă materială spre a complecta lacunele istoriei din acei timpă, și arău pute să înavuțescă sciința prin descoperirile ce arău face în această arhivă viaă, din care istoriografii antică și modernă, aă culesă multe și fôrte sciințifice date și argumente, pentru latinitatea acestui poporău clasică!

Să pôte definde ore, acestui poporău românău, a trece în concertulă marei familie latine, cândă elă prin puritatea tradițiuniloră, moravurilor, a religiunei, superstițiunei și a limbei selle, conservă și astădă, după mari și grele încercări, tipulă latinătăței din secundulă evă ? !

Noi vedemă că caracterulă sêu bărbătescă, loyală și fermă, de și a devenită seriosă și sceptică prin atâtea suferințe, lupte intestine și decepțiună, totă ilă distinge eminentă și într'ună modă surprindetôră, de tôte poporele conlocuitoare, și cu ună cuvântă, de totă ce este străină elementulă latină; ceea ce probă că tôte încercările de asimiliațiune aă remasă, cu totă terorismulă barbariloră antică și modernă, fără effectă, și fără ca să lasă în urmă-le, de câtă uă ură ne'npăcată, și uă aversiune justă pentru impilatoriă suă. Aceste proprietăți distinctive, ne daă dreptulă a crede, că ereziile și insinuațiunile perfide, care tindă a confunde și acumă, genetica poporului românău, cu triburile Caucase, cu stirpea Hună și cea Slavă dela nord, susținândă că prin pozițiunea năstră geografică, noi pertinemă la semințiile slave, d'inpreună cu Unguri și Caucasiă europeilă), nu mai potă avé valôre în domeniulă sciințeloră etnografice.

(1) Les principautés unies dela mordavie et de la Valachie paraissent dans le concert des États de l'Europe, comme États du second ordre, *adosés, par leur position géographique*, avec la Hongrie et le Caucase européen à la tige slave. (sic!) Posițiunea năstră geografică este bine separată de pozițiunea Ungariei și cea Caucasă, prin Carpați și Tibiscu (Tisa), și această separațiune este cu atâtă mai pozitivă, cu cât istoria ne relată câtă de puternice aă fostă aceste boulevarde firești și desperțitôre, în timpăi invasiunei Tartariloră, cari aă plătită cu môté, încercarea loră cutețetôre d'a trece în Marmăția pe pământulă românescă! În totă casulă secolulă nostru consacrandău principiulă naționalităților, nu va condiționa constituirea loră, dela pozițiună geografice, într'ună sens restrinsă pona lă escesă.—Mai punemă în vederea lectoriloră nostri pãrerea a autorelui, *Programă de pace* în privința numelă nostru de *Română*, pentru a se ennoșce și mai bine amicalele intențiună, ce le profesă acestă autore :
 « Relatif a l'expression, *romaine* dans la clasification de trois tiges principales
 « dela race Caucasienne, quant a sont développement en Europe, on se tient ici

Uă asemenea pretențiune este după noi. uă erezie păcătoasă seú uă mistificațiune impenetrabilă, și în totú casul ea este unú ultragiú la sentimentulú celú mai sacru a poporului românú; care fiindú superiorú prin inteligența s'a, proprie stirpei latine — tuturorú națiune-
lorú conlocuitoře, póte concura — chiar și în starea disolată încare : (grație uccidétorelui sistem al Habsburgilorú și a modernilor Huni) la surprinsú noua epocă de tranșițiune, cu cele mai descepte naținni, și nu are nemicú în caracterulú seú, ce arú tráda barbarismú, de și a petrecutú mai mulți secolí cu invađionari delá nordú ; și este surprinđetorú a'lú vede cum visiasă și astáđi, cu uă viuă satisfacțiune la magnificența ginteí din care se trage !

Unú asemenea poporú, să nu aibe óre, drepturi la unitate politică în vechea s'a patrie delá Tibiscú și până în Balcanú ?.. să nu aibe drepturi la independința individuală, la uă viață proprie, în marea

« à la détermination de ceux qui parmi les autorités étymologues comprennent sous
« la dénomination *peuples romains* à peu près tous ces peuples-européens, le
« quels à l'époque, où les peuplades de la migration se répandirent sur le sol de
« l'Europe, se trouvaient alors réanis sous la domination de Rome et sur lesquels
« la loi et les moeurs de leurs vainqueurs n'avaient pas manqué d'exercer une
« influence, et de se mêler plus ou moins dans le caractère de leur nationalité, in-
« fluence dont les traces se faisaient valoir dans leurs langues et dans leurs cou-
« tumes. C'est dans ce sens que les Allemands comprennent les dits peuples
« attachés à l'ancienne Rome, sous la désignation *Romanische Volkerschaften*
« *peuples romains.* » Programme de Paix Européene, Leipsic. 1867. pag. 15 et 70.

Dacă este vorba despre noi români, apoi să ne fie permis, la rúndulú nostru, a întreba pe savantele autore : Cum de s'a lipitú numai de noi românií, și numele, și limba, și moravurile și datinele și superștițiunile și reminiscințele și religiunea Romeí domnitóre ?

Prin ce putere și miracole a scăpatú poporulú Cartagenei, Atenei, Corintului' Syriei, Macedonieí, Traciei și atâtea popóre germane, de uă asemenea influință? Am mai ruga să ne spnnă ce autorități Etymologice și istorice a consultatú ; și noi în reciprocitate, îi recomandámú între sutele de autoritatií, pe Griselinu, pe Topeltinu, Edgard Quinet, Benko, P. Nagy, M. Opitz, G. A. Vaillant, Ubcini, V. Ruscalla, D. Tróester, care vorbindú în opulú seú : « *Alt und Neu-Dacien* » (cart-IV c. I) despre români, đice că după originea lorú, ei sunt romani cei nobilií și cei mai vechi locuitori în Dacia (Aber ihrem Herkommen nach, sind sie die edlen Römer, die ältesten Bewohner dieses Landes) — Această datorie implinită, așteptámú respunsú!

viață : Gallo-latino-română ? !! Ei se pôte cere lui se renunțe la splendórea mărireii, glorioșilorú suí strebuní, pentru ca să mărească contingentulú hunilorú moderní, compusú și acestú poporú în cea mai mare parte din elemente eterogene. și aceste militate din rene-gatí aventurí și speculativí !

Dar pozițiunea geographică chiar, apropie pe românii de la Tibi-scu , *Carpați* și *Emú*, mai multú de familia latină din occidente, prin acelu mare drumú bătutú de coloniile și legiunile Traiane, în resbelele cu Dacii, și care de atunci până astăđi este deschisú, este populatú în majoritate absolută de veritabilii lorú descedinți !

Credincioasă și eroica santinela de 18 secolí, se fie ea astă-đi — în derisiunea principiilorú domnitóre — sacrificată ambițiunei vanitóse a seminției hunice, sacrificată intereselorú Habsburge, subt motiv că prin pozițiunea s'a geografica, acestú poporú românú arí face parte din stirpea Caucasă, Huna și Slavă ; că Austria-Habsburgă ar fi che-mată prin numirea de Est-reich , să reconstitue imperiulú orientale subt-sceptrul și dominațiunea casei s'ale, spre a fericí negreșit po-pórele orientulú, precum a fericitú în decursulú secolilorú pe cele dela occidente !

Noi fără ca să admiremú profundele cunoscinți și savantele erezii politice, emise asupra acestú punctú importantú, ne mârghinimú a răs-punde la asemenea naive pretentiuni, că nu pôte fi permisú Europoi în acestú timpú de constituirea popórelorú naționale, după ginte și tirpe, să decrete compensațiunii în detrimentul lorú; că prin urmare nu pôte fi justú a se cere dela romaní unú sacrificiú de sinucidere ; din contra, speremú că pentru onórea secolú a XIX, nu ni se v'a a-duce nici unú felú de atentatú sacrilegiú !

Dacă Europa apusană mai pune dubietate în originea și vitali-tatea poporului românú ; daca insinuațiunii perfide, lipsite de cuno-scințe etnografice, o va indupleca se confunde genesa popórelorú din oriintele europeii, și în specie a naționalității române ; în fine, dacă ea ne voindú a rupe cu tradițiunile din trecutú, va pune temeii pe drepturí istorice deșirate, mistice, fără valóre și de unú meritú incom-parabile mai minimú de câtú acelu ce invoca Islamulú pentru do-minațiunea s'a asupra creștinilorú din imperiulú Turcieii, apoi fie ne permisú să apelemú și noi la titlurí multú mai puternice, fondate pe

drepturi neprescriptibile, apărate cu sângele nostru și conservate pe vechiul nostru pământ, prin propriile noastre puteri, ca popor compact, omogen și național!

II

Reminiscinți Istorice

Care este originea acestui popor transportat de geniul marelui Traian în Dacia s'a, o spune numele său genetic de «român» și mai mult, limba s'a sonoră, latină antică; o spun moravurile și totu ce constituă proprietatea elementului său latino-român! Tote autoritățile clasicității antice și moderne, toți istoriographii și etnographii, amicii ca și cei ostili-ginței noastre, sunt uniți asupra romanismului nostru recunoscut chiar și de Regii Ungariei: (Ferdinand I în diploma Arcei episcopului Olaus): a Poloniei, de Principii germaniei, de Tarii Rusiei și în cele din urmă de imperatoarele Austriei de ađi, prin documente și acte publice! Și la întrebarea, despre vechia s'a patrie, ne voru răspunde numirile istorice de «*Comani*», «*Ausonii*», «*Vlachii*», («*Lassi-Latii-latium*») «*Peucini*» caret ote sunt d'a dreptul transportate în Dacia, din provinciile *Italiei*, *Spaniei* și *Galliei*; numiri sub care poporul român a figurat în cronicile evului mediu; și a căror atribuire exclusivă numai românilor, esclude veri-ce altă combinațiune în punctul originii; precum nu mai pucin servă, pe de altă parte, numirile de Daci, Scythe, Catzari etc. a denota necurmata lor petrecere în toate părțile Daciei, que erau mai nainte locuite de Daci estermițați, de coloniele Elife și Scythe, retrase aceste din urmă, mai spre nord, încă din timpii Celto-Galilor; asemenea mai servă a proba, că poporul român era bine organizat în această nouă patrie, și a stat nemiscat, sub totu timpul migrațiunii nordice, în cele mai amicale relațiuni cu Alanii, Gepidii, Cațarii, Gotii și Hunii călători!

Este fapt istoric și foarte constant că după trecerea legiune-

forți romane și a demnitarilor civili, în Mesia numită Dacia Aureliană, coloniile rămânând locului, s'au constituit în mici republice confederative, ceea ce a făcut să se predomine mult timp la dânsii spiritul de provincialism; asemenea este bine constatat că desertarea și abandonarea Daciei, a fost mai mult provocată de revoluțiunea acelor Colonii, urmată la anul 206, și sprijinită de Marcomanii chemați în Dacia.

Această constituire în republici provinciale, statutele confederate, ne explică la evidentă, cauza ce a dat naștere nimirilor provinciale de *Daci*, *Ausonii*, *Cotini*, *Comani*, *Peucini*, *Vlachii* sub care apar în istoria Bizantină, Polonă și Ungară, și în toate resbelele cu Bizanții, cu Tartarii, Hunii, Moscoviții, Polonii și în cele din urmă cu ordele lui Arpad!

Astăzi vedem în Basarabia, Bucovina, Moldova, Muntenia, Transilvania, și Marmatia; în Banatul severinului și Temesianu (împărțit acest din urmă în 5 districte sée chinezatură, dintre Dunăre și Tibiscu) tot atâtea staturi independente și confederate, având cele din Transilvania, Marmatia cu Biorea, Banatul Severinului și Temișianei, Domni aleși, precum erau *Menomoruth*, *Clandiu*, *Gelu*, Domni de fogărasu și Almașu, Radu Negru și Dragoș iar în Dacia Aureliană, Ioanitiu, Petru și Assan!

Instituțiunile democratice prin eminentă, inaugurate în totă Dacia, de coloniile romane, și conservate în tot decursul timpurilor, sunt vedite, sunt monumente istorice despre cultura înaintată, și despre democratismul și spiritul civilisatoriu a poporului român; în această stare de cultură și organizațiune a surprins descalicarea Ungurilor în Marmatia, Transilvania, și Banat;

Dacă divisiunea imensului teritoriu român din *Tibiscu* și *Marea neagră*, în statutele provinciale, republici și ducate, a conservat la români, pe lângă nimir și tradițiuni istorice, un spirit de independență și caracteriu republican, apoi nu poate fi negat că în sens politic, ea a fost dezastră în consecințele ei, și că nici prin esemplară organizațiune, nici prin sistemul confederativ, n'a putut în cele din urmă să combată cu succes, forțele combinate Huno-Avaro-Cătare, ci a fost constrinsă atât poporul Transilvaniei cât și al Marmatiei, să și ia refugiul la Aliante

cu încălcătorii Arpadiani, pentru ași mănține independența, slăbindă însă prin acestă mijlocă, legăturile de confederațiune cu cele alte părți române, ceea ce pozitivmente nu vré urma, in casă cândă tóte statele române ară fi fostă constituite într'o unitate politică, și ară fi potută dispune de forțele ce daă Unirea unui poporū omogenū, consolidatū, în sensū politicū !

Prin alianțe mijlocite între capiū românī și Hungurī, prin trata-te solemne, șia conservatū in parte fie care din aceste douē po-póre, independența politică și autonomia administrativă ; în a-cesse condițiuni, s'a creatū după câtū-va timpū și regatulū Un-gariei sub Regele Stefan surnumitū și sanctulū Stefan, care a și imprumutatū dela romāni, nu numai instituțiunile democratice, dar și limba administrațiunei (Latină) și religiunea, intervertindū însă sistemulū electivū in sensū feudale și in favorulū castelorū privile-giate, ce le a creatū, după usulū acelorū timpī, in prejudiciulū poporului și pentru fatalitatea romānilorū.

Catastrofa dela Mohaci din anulū 1526 a resbunatū pe ro-māniū transilvani, de perfidia Hună, și se credē că flagelulū a-celeī catastrofe, va servi, să converte pe răpitorii Arpadiani, po-vățuindu'i a și respecta tratatele și jurāmintele, a respecta liber-tatea și independența romānilorū in interesulū propriei lorū inde-pendințe.

Nesaciulū însă și orgoliulū vanitosū, îlū impingea mereū spre prăpastia din care abé a eșitū in cele din urmă, cu preciulū in-dependenței, vëndute Habsburgilorū !

Sub periodulū Regilorū Ungurī, Transilvania și Banatulū, aū trecutū peste multe incercări și a trebuitū se indure spoliațiuni teritoriale, și specialmente răpirea districtelorū que se întindū pînă in Tisa, și pentru care a urmatū între Transilvania și Ungaria unū procesū internațiionale mai pînă la 1849/50. Totū in acestă epocă intră și conspirațiunea Ungaro-Germano-Sassă, memorabilă atătū prin alianța lorū monstruosă, incheiată contra poporului ro-mānū, câtū și prin ferocitatea legilorū din anulū 1437,

Pe acestū timpū, cele douē staturī romane, fondate de Radu Negru și Dragoșū, bucurānduse de o perfectă independență, și stāndū chiar in relațiuni diplomatice cu suveraniū Rusiei, Polo-

niei, Engliterei, Germaniei, Franciei și cu însăși Roma, n'aŭ lipsitŭ a rădica splendórea numelui de românŭ și valórea armelorŭ române, precum n'aŭ lipsitŭ a face și încercări pentru reconstituirea Daco-Romaniei !

In doué rîndurî aceste încercări erau fórté apropiate de realizare triumfátóre; in doué rîndurî visulŭ secularŭ aŭ luatŭ corpŭ, de și pentru unŭ momentŭ — prin re'ncorporarea Daciei centrale, cu statulŭ Moldo-Românŭ, sub coróna lui Ștefan *celŭ mare*, și a macedoneluî romanŭ, *Mihail bravul* ! În ambele ocasiuni, armele române, victorióse ca totŭ-d'a-una, aŭ datŭ probe strelucite nu numai Europei, darŭ și vanitoșilorŭ Maghiari, despre spiritulŭ belicosŭ, despre ingenuositatea și eroismulŭ poporului românŭ; și ei—Maghiarii— aŭ făcut din noŭ trista și umilitórea esperiință despre valórea lorŭ, facie cu acestŭ vecinŭ atâtŭ de impetuosŭ și superiorŭ prin virtuți și bravură, de la care mai primisă trufașa națiune maghiară, lecțiunii fórté instructive și amare suvenirî, chiar și cu ocasiunea nimicirei armatelorŭ regelui *Robert* și *Matea Corvinu*; despre cari istoria ne spune că'și salvară viața, numai prin uă fugă sănétosă, după pământulŭ Moldo-românŭ.

Pururea ostilî, pururea perfidî, Maghiarii ca și Polonii, urmărindŭ scopurî subversive, căutaŭ neconținutŭ alianță la Turci și Tatarî in contra romanilorŭ, trădândŭ într'unŭ spiritŭ vindicativŭ, și causa civilizațiunei și causa cristianismului, cu scopŭ și in ardetórea dorință, de a'și supune celŭ pucinŭ prin armele aliațilorŭ păgâni, provinciile romane; ceea ce însă *nu le-a succésŭ, nici cu acest precii umilitoriu* !

Principiî românî, cunoscândŭ aceste urmări trădetóre, din partea regilorŭ creștinî: Poloni și Maghiari, și ne mai putënd compta de câtŭ pe propriile lorŭ puteri, in resbelele cu Turcia, Ungaria și Polonia; éru pe de altă parte fiind devotați causei cristianismului, și avëndŭ in același timpŭ, și sacra datorie a-și conserva propriile Terri, in deplină independință, aŭ primitŭ alianța Turciei, cu scopŭ nu numai de a se asigura in contra combinațiunelorŭ ostile: polono-maghiare, și a le paralisa acțiunile, dar mai multŭ pentru a poté calma furia islamului devastatorŭ, spre a servi cu succésŭ, prin acestŭ pietosŭ sacrificiŭ, și causa creștinătății și a civilizațiunei occidentale; și istoria ne este martoră, cu câtă fidelitate și perseverință poporulŭ

română și principiul său, și-au îndeplinit înalta misiune, în acei timpuri furtunoși !.. și care a fost respalata primită de la potentații creștini ?..... Asasinarea lui Miailă Bravulă,..... și ceva mai târziu, răpirea Bucovinei... și mai în urmă, luarea Basarabiei, de către urmașii lui *Petru cel mare*, care are multe datorii de acuitate către Români, și datoră chiar salvarea sa, din captivitatea turciei, ce-l amenința la 1711 pe pământul Moldovei, în mare parte *Românilor!*

Trecându la queștiunea Transilvaniei și a Banatului, (1) susținem cu istoria în mână, că aceste provincii romane, și-au conservat independența lor, și în urmă căderii Ungariei, sub dominațiunea Habsburgilor, după catastrofa de la Mohaci.

Trattatele Banatului întărite cu jurăminte la 1387 de Sigismund, la 1457 de Ladislav, la 1551 de Isabela, la 1609 și 1654 de principi transilvaniei: G. Bathory și G. Rakotzy, au preservat această provincie până la Ferdinand I și mai până la Maria Teresia, chiar și de uniunea personală cu Ungaria, păstrându-i un caracter de absolută independență; ceea ce ne esplică și mai învederată, tăcerea ce a observat Tripartitul *Verböczianu* (corpul legiuirilor Ungariei) în privința acestui principat !

Pe la 1688 primind și Transilvania protectoratul casei Habsburge, n'a înțeles a-și vinde independența, și a schimba jugul Turciei—pentru suzeranitatea Habsburgă, după cum fatalmente a urmat prin evenimentele păcei de la Carlovitz, când se vedu trecută, în puterea tratatului Austriei cu Turcia, fără consimțimentul țerei transilvane, și prin uă izolată și unilaterală adesiune din partea Turciei, sub dominațiunea Habsburgilor, cu condițiune însă (stipulată la art. I) d'a se respecta independența acestui principat autonom,

Diploma sântă, surnumită Leopoldiana (fiind emanată de la Leopold I) din 1691, Carta Magnă a transilvaniei, constituind pactul fundamentale cu puterea suzerană, garantază în modul cellu mai solemn, electivitatea și independența țerei, de ver care altă țără ereditară, ăr în specie, resoluțiunea numită *Alvintziană* din anul

(1) Banatul Temișian era împărțit după rumperea dela Banatul Severinului, în opt districte : *Lugosiu, Caransebeșiu, Mehadia, Almașu, Crasovia, Bersavia, Comiatu, și Iladia.*—In timpul regelui *Ferdinand I.* s'a anecsat la *Transilvania*,

1693, în acord cu sancțiunea pragmatică (care regulază condițiile de suzeranitate și ereditate-a casei Habsburge, la coróna transilvană), cu decretele comițiilor ținute la Făgăraș încă în anul 1688, și cu cele din 1790, confirmă pentru toți timpii, prin legi jurate solemn, nu numai independența principatului, de coróna Ungariei precum și de toate celelalte provincii, supuse dominațiunii Habsburge, dar își rezerva și dreptul elecțiunii, adică își stipula dreptul de alegerea principelui («*libera principum electio transilvanis relinquatur*»), pe cum vedem că s'a și urmat cu alegerea lui Apaffy II, despre care se face vorbire în citata diplomă din 1691!

Despre uă fusiune a Transilvaniei cu Ungaria, nu se face nici cea mai mică vorbire s'eu alusiune în veru-unu act internațional de drept public; din contra, scim că chiar cele trei națiuni politice: Magiara «Sasonă și Secuia») singure privilegiate și legiuitoare în transilvania, s'apărau p'ene și contra unei idei de uniune politică cu H'ungaria, accentuându «independența Transilvaniei» prin toate legile țerei, anteriore și posteriore menționatei renunțări trădătoare din anul 1699, făcută în beneficiul Habsburgilor.

Ast-fel este, între altele multe, și decretul comițiilor din 1743, prin care se desființază toate anteriorele raporturi politice cu Turcia s'eu cu veru-care alte țerră, și se restabilă drepturile antice, de electivitate, fără privire la tentativele usurpatore, din partea casei suzerane, și la pretențiunile ei, fondate pe compromisul încheiat cu trădătorul Apaffy.

Dar și mai clar și mai pozitiv încă, este decretul din 1790, în care, la art. V. se dice forțe categoric și respicat, că Transilvania «este și rămâne un principat autonom și indepedinte de veru-care alte țerră;» «*Per se subsistens et ab alio regno independens principatus Transilvaniae*». — Ceea ce probă la evidență că independența transilvaniei este faptu istoric, și tot atât de sacră, tot atât de nealterabilă în drept, ca și autonomia H'ungariei din anul 1551.

În facia citatelor legi, noi întrebăm pe istoricii, politici și juri-consulții H'ungariei, unde este acel pretinsu Dreptu istoric, la care se raportă actul de incorporarea Transilvaniei, cu uă emfasă impudică și fără consciință, pentru a legitima în ochii Europei, un aten-

tată atât de gravă, actulă celă măi sacrilegiu, actulu de spoliatiune, comisă în complicitate cu Majestatea sea, sacro-sanctă, apostolia și regală, în privinta acesteia țerră, și în secolulă a XIX.!? V'omă respunde noă în cunoscința de causa, fără essitațiune; cō nu essistă!! Și, fără a măi comenta aici enormitatea unei ilegalități de asemenea natură, ne mărginimă a releva, cō perfidia, sperjuriu și arbitragiulă, nu este ceva noă, nici în tradițiunile politiciloră magiari, și nici în a dinastiei habsburge, când istoria ne relată cō tōte giurămintele și protestațiunile solemne, făcute din strebună în strenepoți, n'ău pututū se preserve nici pe *Unguri*, nici pe *Croato-Slavi*, nici pe *Romani*, nici pe *Poloni*, *Germani*, *Boemi*, de atentate spoliatoare, purtate asupra drepturiloră loră de autonomie și independința! fie-care din aceste popóre, păstrădă în viața loră istorică, urme neșterse de ușurința, ce tot-d'a-una a pusă bătrâna dinastie Habsburgă, în jurăminte și protestațiună! Nimicū sacru și totulă permisū a fostū Habsburgolotringiloră, când se trata de sōrtea popóreloră supuse dominațiunei sēle, totulă ă-a servitū de mijlōce, pentru scopuri dinastice; Germania, Belgia, Terile de josū, Ispania, Elveția, Italia, Ungaria, Polonia, Boemia, Croatea, Transilvania, Silezia, etc. a primit, fie-care la rōndulă ei, în timpă de pericolū, miă de jurăminte, promisiună, și totū felulă de protestațiună, pentru a se vede în urmă, înecate în sânge, sugrumate unele prin altele, și în fine, tōte împreună, despoiate și injugate în carulă de triumfū alū despotismulă habsburgū!

Cine nu cunōsce *massima de Divisiune* (*divide et impera*) (1) din care acēstă dinastie machiavelista și vengicativa, și a făcutū unū capitalū de stratagemă și unū catechismū politicū, pentru a se preserve contra unei posibile coalitiună din partea popóreloră subjugate, prin imvreibirea și desbinarea loră?!

Cine nu cunōsce sistemele de corupțiune, prin care *Ea* s'a încercatū a ucide *morală*, *consciința* și sentimentulă de *puđóre* la popórele sēle, prin introducerea spionagiului și patronarea dilațiunei, în sēnulă familiilor!

(1) Veđi articoliă publicatā în điarulă *Romānulă* din 12, 28 și 30 Aprilie 1867. unulă sub tit. «*Apelū la Restesiunea calma și bunulă simțū alū poporuluiă Maghiar*» și altulă, intitulatū «*Periva Austria în Ungaria sēu Ungaria în Austria*».

Popóarele Austriei, ȃice unŭ scriitorŭ germanŭ (2), n'aŭ servitŭ de cŭtŭ la inavuȃirea dinastiei, prin propriile lorŭ sudorŭ de sŭnge!... Protestaȃiunile de constituȃionalismŭ ŝi liberalismŭ, aŭ fostŭ în toȃi timpii. uŭ cursŭ ŝi unŭ mijlocŭ precalculatŭ, pentru introducerea celui mai *Cinic-absolutismŭ*, prin care ŝi-a resbunatŭ, în modŭ teribilŭ ŝi sanquinarŭ, contra ideilorŭ de progresŭ!

Care altŭ dinastie, afarŭ de ceea Habsbnrgo-lotringŭ, a persecutatŭ în decursŭ de douŭ secole, cu uŭ consecinȃ tenace, luminele, artele ŝi sciinȃele în europa, puinduse în fruntea teocratismului, aliatŭ contra popórelorŭ — cu scopulŭ egoisticŭ, ca sŭ facŭ din ele, instrumente vile, în serviciulŭ intereselorŭ sŕelle dinastice?!

Dinastia Habsburgŭ, ȃice scriitoru germanŭ G. Freimund — s'a afirmatŭ pururea prin *negaȃiunea binelui*; ea remŕne ceea ce totŭd'anna a fostŭ pentru Europa: *Geniulŭ reului, surginta calamitŕtilorŭ*? . Idea egoistŭ, ambiȃiosŭ, idea unei monarchie universale sub sceptrulŭ Habsburgilorŭ, la care visa, a ȃinutŭ popóarele Europei în continuŭ perturbaȃiune, înecŭndule în sŭnge fratucidŭ! ŝi noi vedemŭ cŕ totulŭ tindea la realizarea acestui visŭ, tŕte sacrificiile erau consacrate acestui scopŭ ambiciosŭ! Pentru atingerea lui s'a fŕcutŭ încercarea de a intra în confederaȃiunea germanŭ, s'a fŕcutŭ protestaȃiunile de liberalismŭ, s'a reclamatŭ dominaȃiunea asupra gurelorŭ dunŕrei, ŝi misiunea germanisatore în orientele Europei!

Totŭ în serviciile acestei idei pietŕse (?) ŝi de interesŭ exclusivŭ dinasticŭ, s'a fŕcutŭ resbelulŭ cu Danemarca, ŝi în cele din urmŭ cu

(2) Pentru a proba lectorilorŭ noŝtri cŕ cadrulŭ celŭ dŕmŭ asupra Austriei, nu este efectulŭ unei pasiuni essagerate, ne permitemŭ a face cŕte-va citaȃiuni din scrierea numitului germanŭ G. Freimund, intitulatŭ „Oesterreichs Zukunft“ (viitorulŭ Austriei) edita la Brusela în anulŭ 1837. unde se ȃice la pag. 7 „cŕ popóarele Austriei aŭ servitŭ de instrumente inerte, pentru interesele dinastiei! «— *Folgerichtig galten ihnen die ihrem scepter unterworfenen vŕlker als Willen'slosse Werkzeuge für ihre dynastischen Interessen; Unermüdlich, verfolgten si ihre ehrgeizige Plŕne und bildeten dadurch eine fortwŕhrende Gefahr für die Ruhe Europas*» ŝi la 10: spionagiulŭ ŝi dilatiunea a fost purtatŭ pŕnŭ în sanctuariulŭ familiei: «*Das spionir und Denuncianten wessen drang selbst in den Schoss der familien, ja eigne Verwandten machten die Angeber*» .. *Gegenwart und Zukumft vergiftet zu haben, kann Klio nur der Dynastie Habsburg zur last legen* pag. 17 e. t. c.

Prusia rivală, pentru a'și asecura egemonia în germania, și prin ea, realizarea visului de aură!

Resbelul germană — de trei-șeci de ani (1619), resbelul succesiunii cu *Bavaria, Ispania, Savoia și Sacsonia* (1710—1740); celă cu *Prusia* lui Friederic II (celă mare — 1741); resbelul cu *Polonia* (1733—38) și cu *Francia* din 1792—1805, Aliantele și încuscirile cu dinastiile germaniei; Alianța cu *Napoleonidă*, coalițiunea din 1815; Concordatele cu *Roma* etc. etc. aă avută totă acela'și mobilă: «*Monarhia Universală și Despotismulă autocrat!*». Dar lucru straneă!.. În locă de consolidare și progresă la acea *mărire* Utopică, se întorcea, visătorea Austrie — din tôte căile sélle, trunchiată și desnervată, căđendă la totă pasulă din apogeulă puterii, la care s'a fostă aventată, după pacea dela *Utrecht* din anulă 1713, și după încheierea *Santei Aliante!*.. Sórtea sinistră pare-că a voită să 'și rîđă de atâtea sacrifice și silințe ce le-a pusă în realizarea aceluă proiectă de mărire; și se vede cō maledicțiunea popóreloră sugrumate, și bunulă loră «*Geniă*» nu numai cō a indispusă pe Deulă *Marte*, cōtra armeloră *Hasburge*, dar ia paralisată și tôte tertipurile meschine, prin care acestă dinastie, resfățată atăt timpă în brațele, *Venerei*, (1) credé cō va putea atinge *Idealul* ilușiuneloră și aspirațiuneloră sélle seculare!

Care a fostă căile sélle; care este trecutulă acestei Dinastie, și cum aă resplătită Habsburgiă, din toți timpă, serviciile aliațiloră sui și sacrificiile popóreloră amice și subiecte: ne spune *Istoria*, reamintendă generațiunei nōstre, actele sanquinare, patrate în Germania, în Resbelulă reformațiunei (2)!.. Cum s'a purtată cu Napoleonidă, ne spune chiar și actulă coalițiunei din 1815!.. Serviciile regelă *Sobiesky* din 1683, lea resplătită prin împărțirea *Polonei* (3)! Ce a pri-

(1) Să scie cō tôte acuișițiunile Austriei, tôte provinciile supuse dominațiunei Habsburgiloră, sunt cu pucină esceptiune, *Dotale*; succesele dinastiei pe acestă teremă, sunt forte bine caracterisate prin istorica și satirica dicțiune: «*Alii bella gerunt, Tu felix Austria, nubes.*»

(2) Escesele beliducelă *Wallenstein*, sunt memorabile, și germania a păstrată multă timpă urme nesterse de vandalismulă acestui Demonă, care la rōndulă sēu a plătită și elă órba supunere, și credinciósele sélle serviciu, cu viața s'a

(3) Cu tôte protestațiunile Mariei Teresia, de desinteresare, și cu totă pretesata opunere la aceluă actă de violență, din partea cancelariului *Cauniță*, a primită în cele din urmă, și pietóasă Austrie a participa la împărțirea Polonei, în păchendă'și sufletulă cu răpirea *Bucovinei*.

mită *Boemia* pentru credința ei, în resbelul succesiunii?.. Dis-
trugerea elementului său național! (1)

Cum a răspuns H'ungariei, pentru ajutórele generóse *promise* la
1741. imperatricei Maria Teresia?.. Cu măcelul din 1848!.. Re-
cunoscința către *Rusia* pentru salvarea Dinastiei la 1849. și pentru
refusarea *Corónei h'ungare*, oferită acestei puteri Autocrate, de
către democrații Maghiari, (2) a manifestat'o prin abandonarea per-
fidă din 1849!.. În fine, *Croatia slavă* și *Transilvania română*, își
primiră și elle, pentru sângele vărsat în apărarea Habsburgilor
detronați la *Débrecin* în 1849, (3) resplátă cu profusiune, prin cel
mai sacrilegiu, celui mai sperjur atentat la sanctiunea pragma-
tică, și la pactele fundamentale solemn jurate, sacrificându la 186 ⁵/₆
— în acești timp moderni, independința acestor țerr, pentru a
flata vanitatea *Hună*, și a gusta plăcerile *Don Chișot-iane*, la in-
coronarea din Pesta, ca un *Semideu*, eșit din pântecelle «*Dualis-
mulu ernafroditu*» cu armatura *Atletă*, a fericitulu între reposați
S. Ștefan, luptându-se cu vânturile linișcite, în ardetórea dorință,
negreșit, d'a șterge pata dela «*Königrätz*»! (4)

Să lăsăm pe Austria în brațele primulu său amor, cu *Dulcinea*
s'a din Pesta; s'o lăsăm *visátore pe priporul* lunecos, subt auspi-

(1) Se dice cǒ pescele cel mare inghite pe cel mic! Și Austria povățuită
de această masimă, n'a lipsit a face se sporéscă în tóte țerrile s'elle, soiuri de pesci
atleți și esotici, adunându seminția din tóte locurile cultivate ale Germaniei;
dar și-a făcut de cap, căci pigmei indigeni, înmulțiduse între sine, și evi-
tându alianțele cu semințiile essotice, nu numai au prosperat prin întărirea e-
lementulu lor, dar a și slăbitu puterea acelor soiuri, decimate chiar și prin
asprina climatei, dându de rușine tóte pécátósele intențiuni, manifestate prin
esperimentarea sistemulu de asimiliațiune! Și noi respondem, cǒ ceea ce s'a
putut în Italia, Spania și Francia, în alți timp, nu se póte în Austria s'eu H'un-
garia poliglota!... Oleum et Operam perdere!

(2) Noi ne raportăm în această privință, atât la revelațiunile preseii din
Viena și Pesta din 1867, cât și la descoperirile exgeneralulu A. Gorgei, din
Broșura s'a : *Briefe ohne adresse* — edit, germ. 1867. Lipsia.

(3) Rădicarea românilor și a slavilor din Austria, contra împilătorilor
Maghiari, și a avut greutatea s'a în ochii Rusiei, și a contribuit mult la refusul
acestei puteri d'a primi *Coróna* oferită de pseudo-democrați; căci se scie, cǒ
națiunea Maghiară este în absoluta minoritate față cu cele 10 milioane de slav
și români din H'ungaria. *Croatia*, *Transilvania* și *Banatu*.

(4) Noi vorbind în această serie, numai de dinastia Habsburgă, neam
basat pe date istorice; și pentru ca să nu nise dică că 'Y facem un proces
numai ei, puind pasiune, declarăm cǒ am făcut pur și simplu, istoria aceste
case, *sine ira et odio*, fără a înțelege cǒ prin acesta, rămân compliciti s'ei apă-
rați de pécate! Noi nu avem putere ale da absolutiune!

ciile propriiei s'elle ursite ; și să reintrăm în materia istorică, relativă la independința Transilvaniei și a Banatului timișian.

În diferite epoce, națiunea Maghiară, vanitósă prin escellință, temându-se, în consciința minorității s'ele, de uă contopire în elementele precumpenătore : româno-slave, a țentitū la încorporarea Transilvaniei, a Banatului timișian și a Croației, în speranță cō după realisarea acestei fusiuni, avēndū egemonia în H'ungaria poliglotă, va putea prin terorismū și alte mēsuri drastice, să opereze cu succesū și fără controlū, la desnaționalisarea elementelor eterogene, de ore ce pentru sistemul de asimiliațiune, nu s'a găsitū materialū de câtū la *Evrei și Swabi* speculativi! fachend ast-felū după povața lui Szécseňy și Veseliny (1), și din pietre, Maghiari! La tóte ocasiunile însē, *Slavi și Români* au respunsū cu unū « *Veto solemnū* » și se opuneaū cândū prin autoritatea legilorū, cândū prin puterea armelorū !

(1) B. N. Weselény, vorbindū, în cartea s'a « *Szózat* » edita la 1843, despre romanismū, ȳice între altele, « atâtea cause suntū, pentru ca se se instreineze de către noi, populațiunea română care se interesează de totū ce se petrece în provinciile vecine, locuite de români, cu cari ei au interese identice. — Noi nu facemū nimicū, nici spre ai magiarisa nici spre ai alipi de noi. Prin scóle populari trebuie magiarisată populațiunea româniei. — Secolulū nostru, care este alū deceptării naționalitățilorū, a insuflatū și pe români, de înaltulū sentimentū naționale! — Acestū poporū, care se trage prin limba și origina s'a. din gintea cea mare a romanilorū, nu șia uitatū de acēstă ori gină mărētă, de și a lostū sagramatū secole întregi. . . elū de și este împărțitū în respectū politicū, în mai multe părți, dar prin pozițiunea s'a geografică este unitū, și are unū viitorū mare! »

Ce altă mărturisire ne mai trebuie, față cu a ceste afirmațiuni? Noi vedemū, cō nu este numai Veseliny, pe care încă la 1843 ilū preocupă spiritulū romanismulū nostru, dar mai este între alții și Kosuth, redactorele diarului Maghiaru, *Pesti Híslap*, și dictatore la 1848. care țipa pe tóte tonurile, îndemnându la desnaționalisare : « *Se prosperăm a magiarisa pe toți Croații, Români și Slavi, cō de unde nu, perimū* » ! Ce altū testimoniu de paupertatea elementū Maghiarū ne mai trebuie? Confesiunea este stórsă de frigurile desperațiunei ! Ea va să ȳică cō nu póte fi vorba despre uă națiune politică Maghiară, pe câtū timpū Români și Slavi nu se vorū sinucide ! Va să ȳică cō în H'ungaria nu este națiunea Maghiară care face majoritatea, și cō ea numai prin contopirea nóstră, speră a putea deveni uă națiune politică în Europa ! Mai scimū cum reposatulū Mahiavelistū Sécseňy (de origină slavă) consilia pe Maghiari, a desnaționalisa pe români prin mijlócele cele mai condannabile. Succesorele sēu baronele Oetwes, va avea ore nă mai bună reusită? Sperēmū cō nu ? Și consiliemū pe Maghiari, în tótă sinceritatea, să se converte cu unū momentū mai nainte, până nu va fi prea târđiū ! Să se ferescă a pune, prin urmări ne demne și inpolitice, în questiune essistența și viața lorū naționale ; să cunoscă pentru ultima óră, cō nici Slaviū nici Româniū, nu vorū primi naționalitatea Maghiaro-hună!

În acestu sensu amu veđutú cǎ s'a decretatú prin atátea legi anterioare, și în cele din urmă, prin legea din 1790 și prin art. 21 din «*Resoluțiunea Alvințiană*» în termenií ceí mai energici, păstrarea Autonomiei, nu numai pentru a se conserva contra ideii de Unire, la care țentau Hungurii din Pesta, dar mai multú pentru conservarea caracterului de independință, în principiu și de faptú, chiarú și prin stricta separațiune a cancelariei Aulice transilvane, de Cancelaria H'ungariei, reședinte ambe în Viena, a cărorú contopire, era obiectul de preocupatiune la Maghiarii h'ungariei; despre carií scimú cǎ și pune-áu tóte puterile ca se înduplece pe transilvanii, a primi fusiunea uccidetóre, pretestându-le tot-felulú de motive economice, politice și naționale.

Constanta resistență însê la Transilvanii, a făcutú să cađă tóte acele proiecte pietóse, și a înlăturatú pericolulú ce urmă se resulte pentru independința țerei, d'intr'o asemenea fusiune; ceea ce ne esplica la dînșii (români) unú înaltú sentimentú de patriotismú, și unú sentimentú de conservațiune bine luminatú, din care numai, a pututú essi tóte acele protestațiuni solemne pe teremulú legislativú, atátú de salutarie în efectele lorú, pentru independința principatului transilvanú, mánșinutá până la 1848 fôrâ alterațiune și fôrâ întrerumpere, apărátá cu énergie, contra manoperilorú perfide și a tendințelorú cuceritoare.

Banatulú timișianú, redusú cu timpulú la trei districte (Timisú, Carasu și Torontalu), populatú în majoritate absolutá de romani; Banatulú, despre a cărui romanismú și clasicitate, s'a încântatú istoriografulú Griseliny până la entusiasmú, ȓicendú cǎ petrecerea!luí, în mijloculú populațiunei romane din acéstá provincie, îlú face a se crede transportatú în patria s'a Italia (1). Acestú banatú, situatú la

(1) Italianulú arhiologú Griseliny, ȓice în epistolele sêle, adresate din Banatú la 1789 amicului sêu, abate : *Hieronimus* : « Trăiescú într'o țérá, unde amú «făcutú cunoscința unei națiuni, a cărui limbá proba la evidență, cǎ membrii ei «sunt descendinții vechilorú colonií române, despre carií să scie cǎ Nerva Traianu ia transportatú în aceste părți» și la altú locú (: p. 244 a publicațiunilor sêlle) ȓice, vorbindú cu abatele asupra limbei italiene—«Ceea ce 'mí observí a-«supra originei limbei nóstre (italiane) este fórte întemeiatú, dar eú te asi-«gurú cǎ luptele filologilorú nóștri asupra acestuí punctú, n'arí fi duratú atáta «timpú, dacá ei, arí fi cunoscutú limba românilorú din Banatú; meritulú ace-

gura porților de feră, prin care legiunile traianice au trecut în miezul Daciei; această patrie a bravului erou « *Chinezi*, » s'anesatâ la Ungaria prin decretul imperatriței *Maria Teresia*, în contra voinței poporului și cu călcarea tratatelor fundamentale, pentru a flata orgoliul aristocrației maghiare, și a respălăti entusiasmul magnaților H'ungariei, de la cari a imploratâ recunoscerea sancțiunei pragmatice, adecă primirea noiei dinastie : Lothringo-Habsburgă, cerëndule și sucursă în contra victorióselorâ arme, purtate de marele *Friderichü* în sênul imperiului.

Perfida amăgire a reușitâ, robirea Hungariei și prin ea a Banatului, fu rezultatul captivosului Apelü la bonomia coruptei aristocrație neofite; dar însê ajutoriul n'a folositâ contra belicosului rege *Friederichü*, care în impetuositatea s'a, n'a voitü să scie nici de catechismul curtuasiei, nici de entusiasmul unei aristocrație effemeiate; și armele maghiare au căđutü cu rușine, ca tot-d'a-una când elle mergeau isolate de sucursul romanilor; noua dinastie cu tóte astea își primi asigurată coróna Sant-Stefanü, pentru multî secolî, prin actul de înaltă trădare, din mânele magnaților pseudo-maghiari! Resplata bine meritată, n'a întârđiatâ. Ea însê amenința egalü și pe cele alte națiuni inocenți cari nu participaseră de locü la acelü traficü; intențiunile egoiste ale noiei dinastie, n'au lipsitâ a se manifesta subitü, fără considerațiune la devotamentul entusiastü, îndată cu urcarea imperatorului, *Iosif II*, pe tronul *Arpadilorü*; și ele nu tindeau la nimicü mai pucinü de câtü la nimicirea aristocrației pretensive și orgolióse, și la germanisarea H'ungariei; ceea ce respundé de minune la vastele sêlle proiecte, egalitare și democratice în formâ, dăr omoritoare în fondü, subtü punctu de vedere politicü și naționalü! Acestü mare principe, unica exceptiune respectabilă în tótâ dinastia Lothringo-Habsburgă, nu era nici elü, cu totü geniulü sêu, cu tóte sentimentele sêlle umanitare, cu tótâ nobleța sufletului sêu, în fine cu tóte principiile democratice, — apărátü de defectele familiei Habsburge; și, tentatü de acelü orgoliosü egoismü, visa la

«stei limbe pentru noi este de cea mai mare importantă, căci ea, are afară de «unü prea mare element alü latinismului, uă mulțime de cuvinte, fórte apropiate limbei italiene, și unü mai mare numărü de cuvinte curatü italiene din limba poporală și literală.

unū imperiu germanū , pe séma dinastiei sélle , și spre a'lū realisa , era dispusū , să comită celū mai sacrilégiū atentatū , cea mai punibile ingratitude în privința națiunelorū H'ungariei , și a provinciilorū de subt coróna s'a ! În acéstă direcțiune își urmarea elū scopulū criminalū ; la trădare , voia cu trădare să respundă !... Decepțiunea neofitilorū (magnati maghiari) era pré târđie , căci preciculū li s'a fostū datū , prin încorporarea de faptū a Banatului ; și H'ungaria nu se mai poté apăra de consecuențele actului *véndărri* , de a plăti cu *viața* ei propriă , ca *Iuda* , trădarea provinciei române ! Dacă proiectele imperatorului Iosifū , în privința H'ungariei aū cădutū , cauza este , că *Providența* n'a voitū a protege unū asasinatū politicū ; și *Ea* va lua și acum , precum a luatū atunci , și în toți timpii , subt a s'a sântă protecțiune pe națiunile amenințate la *viața* , independința și libertatea lorū , amenințate în numele naționalității , independinței și a libertățilorū , profanate de modernii assassini politici.

Nu v'omū vorbi nici despre regimulū sălbaticū a'lū invasionarilorū arpadiani , pe pământulū acestei sermane provincie ; ea fiind pusă la discrețiunea opresorilorū , a trebuitū să îndure efectele legilorū barbare : de spoliațiune și devastare ; dar ținemū a constata în facia Europei de astăđi , că *romanii banatului* aū eșitū din tóte acele grelle încercări , mai *romani* de cum 'i-a fostū lăsatū *Grisellini* ; mai geloși de naționalitate , limba și moravurile naționale ; și aū infruntatū cu curagiū celū dă consciința de sine , tóte tentațiunile , tóte atentatele purtate contra românismului lorū ! Nici coloniile germano-slavo-magiare , plantate în banatul românū , nici coruptoriī ebrei respândiți peste tótă țerra , ca agenți și instrumente de corupțiune , n'aū potutū face ca ei să'si decline *viața* națională , să abjurne religiunea și credințele strebune ; și acéstă persistentă , acéstă fermitate eroică , este unū actū de nă stoică afirmațiune , este unū protestū energicū și fórte instructivū , atâtū pentru modernii Huni , cât și pentru Europa , când s'arū mai purta ei cu intențiuni traficătore contra naționalității române , și când acesti pseudo-democrați n'arī voi să recunoscă , că încercările lorū de astăđi pot deveni funeste numai pentru naționalitatea magiară , din Hungaria poliglotta ! !

În acea epocă — 1784 — mai avemū a semna și resculara româ-

nilorū transilvanī(1), contra conjurațiunei celorū trei națiuni privilegiate (Magiario-Secuio-Sassa), acărorū turbată desfrânare ajunsese la culme, în câtū nu mai putea fi suportată ! Romanii aveau și dreptulū și datoria a cere cu arma în mână, abolițiunea celorū mai draconice legi (din 1437) care 'i priva, în vechia lorū patriă, pînă și de dreptulū «omuluū,» făcëndū din ei *Iloți*, unū *paria* !

Crima neiertată din partea unū principe ca Iosifū II, a fostū, cō ellū s'a servitū de legitima insurecțiune și de armele bravuluī poporū românū, pentru scopuri egoistice, fōră ca cellū puçinū să fie amelioracū sōrtea românilorū. Acéstă crimă a devenitū cu atâta mai inespială, cu câtū ellū în urmă, a combătutū chiar aceste arme, laturea cu cele trei națiuni ostile, dândū cellū mai eficace concursū la oprirea rescolei, prin a cărei terōre a fostū umilitū pe trufașii maghiari și ia pusū în pozițiune, a 'și recunōsce neputința faciă cu români, și a 'i cere ajutorū. Căderea rescōlei transilvane a prevenitū rădicarea romanilorū din banatū, care era să eclate subt conducerea unū Căpitanū din confinele militare !

Dacă resculările române din 1437, 1714 și 1784 aū fostū suprimate prin sucursulū armelorū Habsburge, apoi caută să observămū că de asemenea aū cădūtū și armele acestorū aliați ostili ginteī romane, și a le Habsburgilorū, verī de câte ori nu erau susținute de români ; esemplulū insurecțiunei lui *Rakotzy* și *Tököly* ; a invasiunei maghiario-secuie în Moldova și România, subt Robert și Matea Corvinū, este cu multū mai umilitorū, de câtū căderea unū poporū pusū afară din legi (hors la loi) ! Ce se mai ñicemū despre căderea armelorū Ungariei și a le Maghiario-Secuilorū transilvanī, în tōte resbelele cu Turcia și Prusia ? Ce se ñicemū despre căderea armelorū combinate : Austro-Polono Secuio-Maghiare, la Buda și Mohaci ? Istoria Ungariei ne spune că triumfulū a fostū numai acolo, unde combătea în alianță cu ei, câte unū Huniade și Chinezi cu români transilvaniei și a bănatuluī ; sēu câte unū Vladū, Mircea, Stefanū și Mihai cu români din Muntenia și Moldova, adecă cu acei vechi Ausoni, Peucini, Daci, Vlahi etc.

(1) Veđi istoria acelei resculări, în Tesaurulū de monumente a D-lui A. I. Papiu.

Care a fost eroismul, — ca să nu mai vorbim de liberalism și democratism — maghiar, în marele rebelu din 1790?

Cum au răspuns belicoșii și democrații (?) Maghiari din câmpul lui Rakosd, la apelul marelui beliduce Napoleon I?

Au răspuns ca pseudo democrați, prin negarea democratismului, **er** ca popor pretinsu rebelic, prin fugă rușinosă și lasă desertare!

Tot acestu popor democratic și eroicu (?) este, care a primitu cu entusiasm, sânta alianță, negreșitu în interesul democratismului, Urmărirele clasei privilegiate au constatatu că acea *sântă alianță*, a convenitu de minune caracterului maghiaro-hunu, în a căru calculu intra mântinerea sclaviei pentru plebea maghiară și nemaghiară!

Trecutul ca și actualitatea acestui nemişc, nia probatu și ne probă la totă ocaziunea, că principiile egalitare și democratice nu intră în natura concueranților! Ei presimți-au atunci prin instinctu, precum prevădu acum prin esemple, că d'odată cu incetarea epocii de concistă, d'o-dată cu inaugurarea libertăților democratice, viața și viitorul lor se stinge! Singurul tărēm, unica preocupatiune ce le-a mai ramas, și care le mai dă speranță pentru un viitor, este magiarisarea popoarelor româno-slave, prin imitațiunea proiectelor lui Iosif II, și constituirea unui singuru stat maghiar, într'o *unitate politică, pe mormintele națiunei române și slave!*

Acestu visu îi tormentă încă dela 1825, de când își și datează acea idee monstră, primele ei concepțiuni; de atunci și până în zilele noastre, Ei își urmărescu fantoma cu uă furie fanatică, luptându contra naturei și sfidându legile ei, fără ca se cugete unu singuru momentu, că fanatismul lor va descepta și la cele alte națiuni, după cum a și desceptatu, sentimentulu de conservațiune, până la unu fanatismu cu multu mai legitimu, și mai sacru; și anii 1847/s, 1852, 1860/1 și 64 le a probatu pe de uă parte, că romanii sunt totu atât de geloși de naționalitatea lor și capabili de cele mai mari sacrificii pentru conservarea individualității naționale, er pe de altă parte, că elementul Hunicu, nu are nici putere fizică seū morală, și nici geniū asimiliatoru, ca să atragă și pe români, în orbitulu magiarismului; din contra, ei (românii) au susținutu după cum scim uă luptă desperată, lupta până la estermi-națiune în apărarea elementului lor latinu.

Europa n'a cunoscutu pe acestu popor *martiru* nici la 1848, nici

în acei secoli de glorie și mărire, pe când lumea întreagă de atunci, venera și admira eroismul lui Ausono-Peucino-Scytho-Daco-Vlahu (unul și același popor român) în resbelele cu Bizantinii, ca Tartarii Polonii, Mongolii, Russii și Musulmanii! Ginta latina din occident, nu visa nici în acei timp și nici la 1848, și cu atât mai puțin la 1437, 1514, 1784 și 1821, că acel popor este urmașul coloniilor traiane, că este sângele lor și avangarda latinității, la delta dunărei!

Francia lui Henric IV. Ludvic XIV, și a marelui Napoleone; Italia lui *Dante* și *Maninu*, nu cugetau că a lor este dreptul asupra Bizantului, asupra Daciilor dela *Tibiscu* și până în H'Emu, — patrimoniul Romei domnitore — nu cugeta că aveau și dreptul și datoria a'și revendica dominațiunea asupra ambelor Dacii. Și vai! temerea noastră este, că conștiința acestui drept, și po' te cu atât mai puțin, acea mare *idea*, (*idea latinității*) nu se va fi desceptat nici p' o'ă acum, la d'nsi! . . . Temerea noastră este că marea familie latină nu cugetă serios nici în aceste *momente supreme*, a usă de cel mai sacru drept al ei, înțelegem dreptul de uă indiscutabilă și inprescriptibilă proprietate asupra Daciei traiane și aureliane, care și astăzi, încep'ndu dela *Tibiscu* și până în H'Emu, sunt ocupate de urmașii vechilor coloni, gallo-celto-latino-române! Acești urmași, românii de astăzi, reclamă în numele sânelui, vechile legături cu consângenii occidentului (1) și' i conjură a se feri de retăcirile și divisiunile din trecut, și a'și realia elementul din oriente, av'ndu numai el, interesu sincer și vital la reușita celei mai nobile, mai juste, mai legitime și umanitare cauze, a'lu *romanismului dela apus și răsărit*!

Europa democrată, sperăm că nu va mai primi a fi indusă în eróre prin parodiile unui democratism, simulat din partea modernilor Huni!

(1) În toți timpii, românii din t'ote provinciile române, 'și aveau privirile ținute la consângenii lor din occidente; simpatiile lor pentru francia și Italia era unu ce forte naturalu la dinșii și este de notorietate publică, atestată de A. L. Grammont, de M. Billecocq; Cosson, Fawker, Hammer, Wilkinson, I. A. Waillant etc. prin t'ote scrierile lor privitoare la Roma; și la aceste surori mai mari vedeau sorginta pentru viața română din orientele Europei, și să scie că în mai multe r'onduri, românii au făcutu apelul la francia, și specialmente în timpii recinți: la 1818—1821, la 1848—1854.

Alianța loră cu Metresa *Sânței aliante* din 1815, îi va spune ce semnificațiune potă avé protestațiunile de democratismă, la assasinii naționalităților din Boemia, Croația, Sirmia, Hungaria, Banatu și Transilvania.

Póte fi democrație la Austria, care are interesă la mórtea slaviloră din imperiulă sêu, póte fi democrație la Maghiarî, cari făcu totulă, în puterea pactului încheiată cu liberala Austrie, pentru a estermina pe *romanî* și *slavî*?! Basa unui asemenea pactă, evidentă cđ nu póte fi democrația, umanitatea, egalitatea și sacrulă dreptă ală națiuneloră; și noi v'omă constata la loculă sêu, cđ departe d'a se a-secura prin alianța dualistiloră, pacea Europei, ea va provoca în curêndă nouă turburări, și va arunca fatalmente, pe aceste națiunî abandonate, în alianța colosului de la Nordă!! *caveant Consules*!!

Dacă slavii și romanii aă combătută la 1848 cu Austria, după cum póte voră combate mâne în alianță cu uă altă putere.... este cđ sêlbaticii Huni, cere-aă romaniloră ca și slaviloră să și abnege originea, să și trade patria în beneficiulă naționalităței maghiare! N'a fostă spiritulă de absolutismă la aceste două popóre oprimate, care i-a aruncată în partea Habsburgiloră detronați! Români de la 1848, de și n'aă fostă preparați nici moralmente nici materialmente pentru rescólă, și de și cruđii loră tiranî, eraă bine armați și aveaă propriulă loră guvernă, s'aă rădicată falnică, cu curagiulă și credința ce inspiră virtutea romană, ca să și apere patria, limbă și naționalitatea; și sfidândă trufia maghiară, bravêndă tempestele și atâtea obstacole uriașe, a umilită pe Hunii secolului a XIX, a făcută se tremure tótă seminția Huno-maghiară, de la ună punctă extremă pină la cel-altă punctă ală țerrei, și să cadă și de astă dată cauza maghiară, și prin ea cauza concuisteloră; să cadă arma assasinului barbară, rădicată contra naționalităților! Nu póte fi nici culpa romaniloră nici a croato-slaviloră din Austria, dacă dinastia perfidă, salvată prin armele acestoră două brave națiunî, și-a călcătă jurămintele solemne, desmințêndă tóte protestațiunile sêlle, tóte promisiunile date popóreloră nemaghiare; de asemenea:

Nu este nici inaugurarea restaurațiuneî, operate în imperiulă Austriei, prin sistemulă lui *Bachu*, nici absolutismulă sêu regimulă soldătescei din 1851/5, și nici centralismulă cunctatorelui *Schmer-*

ling cu toate viciile lui, care a indignat pe români; căci ei avându uă pozițiune egală, subtă acelă regimă de opresiune, cu maghiarii, aă sciută să profite de beneficiile egalității; să'î devanseze pe teremulă politică, economică și sciințifică, într'ună modă satisfacinte și cu a-tătă mai surprindetoră, cu cătă vechii privelegiați, secularii loră, *Vampirii*, ne mai putëndă avé la dispozițiune și în exploatare, productele laborei, industrișiloră români, sudorile și sângele loră, aă desperată de viitoră, și în acéstă desperațiune, dându-se inertiiei, erau pornite spre decadință! Ceea ce însé revoltă pe romani și croato-slavi, este crassa injustiție, injurioasă și trădătorea retractare a tuturoră legiloră promulgate în acestă deceniă, pentru garantarea individualității naționale și a independinței patriloră loră repective; este călcarea sperjură a pactului fundamentale în privința Transilvaniei și a Banatului temişiană: vechiulă, sacru, și exclusivulă patrimoniū română!!

Ce bine să scimă noi profetia despre durata Dualismulă monștru, despre puterea, destinele și viitorulă Austriei, și în fine chiar despre pacea Europei,(1) când scimă și cunoscemă causele ce aă dată nascere acestui Dualismă; când vedemă nemulțumirea și îngrijirea generală ee a produsă noua stare de lucruri; când agitațiunea spiriteloră și ostilitățile la poporele Austriei și Ungariei poliglote, crescă pe totă momentulă, și amenința cu uă teribilă esplosiune! Va poté Austria să resiste torentelă ce se rădica din toate părțile?! Ea care și-a înștrăinată pentru totă-d'auna pe romani și pe croato-slavi, fără a fi înpăcată nesaciulă *tigrulă* maghiară! Ea care are să mai respundă încă la pretențiunile Prusiei germane, și la ale Italiei; ea care eșindă demoralisată din resboiulă cu Francia și Italia la 1860, strivită în resbelulă cu Prusia și Italia din 1866, a primită în slabele

(1) Veși articolulă nostru intitulată «*Peri-va Austria în H'ungaria sêu H'ungaria în Austria*» publicată în țiarulă *Românulă* la 28 și 30 Aprilie 1867.—Dr. Prohatzka vorbindă în broșura s'a despre Dualismă țice: Dualismulă este uă specie de centralisațiune, ună doctrinismă pură, care desbină imperiulă în două bucăți, și îi pune ființa în pericolă; Dualismulă esclude constituționalismulă și conduce la absolutismă, elă tinde a face din Austria, ună stată germano-maghiară, creșendă că va avé la Slavi, Poloni, Boemi, Moravi și Romani, materială pentru germanizare și maghiarizare, în beneficiulă Egemoniei germano-maghiare — Dr. Prohatzka. Oesterreichs Rettung 1867, p. 28—29.

momente de deconcertare a se intimida prin uă pasivitate impotentă și inertă din partea maghiarilor, și-a 'ii se storce prin mahinațiunii și amăgiri frauduloase (1), ultima rămășiță de putere ce 'i da unitatea imperiului, cedându la pretențiunile maghiare, și consimțind la fatala divisiune, din care va resulta, curându seú mai târziu, uă mörte sigură și inevitabilă, pentru a se implini póte și la Habsburgi, destinele lui *Augustus Augustulu*, cu celú din urmă *Rudolf*!

Europa își va plăti pécatulú indiferentismului seú, cu care a suferitú essecutarea celluí mai sacrilegiú asasinatú politicú, comisú asupra națiunei Române și Croato-slave din imperiulú Austriei; va plăti acestú mare pécaturú, cu comorile sélle, cu sângele fiilorú sui, în sângerósele lupte civile, care pornite dela tiermurií dunerei, vorú inunda totú continentulú! (2)

Noi ne desfacemú pentru unú momentú de acéstă sumbrá profeție ce ne-o inspirá situațiunea, și trecemú peste acestú cardinalú punctú ce ne desparte de prevederile marelú politicú *Beustú*, care dupó noi, va fi în cele din urmă, *Angelului morții* pentru Austria, precum a fostú prin dualismulú seú, carnificele națiunelorú nemagiare; și trecemú la recintele evenimente din Moldo-Romania, care prin

(1) Diarulú Germanú *Zukunft* denunciá prin mai multe numere, și anume în No. 214 din 27 Septembere 1857, mijlócele prin care maghiarií loyali și serioși, maghiarií plini de virtuți, au izbutitú a storce dela Austria, inaugurarea Dualismului: — «Este faptú notoriú—dice acestú diarú—có maghiarií vędendú essi-tațiunea la Viena, d'a cede la tóte pretențiunile magiare, a trimisú din Pesta « emisarií prin tótá Ungaria, cu însárcinare ca să telegrafeze Guvernulú dela « Pesta, din tóte unghiurile ferrei, cumcá revoluțiunea va eclata neapáratú, dacá « nu se va da *totulú* maghiarilorú. « Es ist ein factum, dass als man in Wien « zögerte, den Magyaren Alles zu bevilligen, von Pest aus nach allen winkeln « Ungarns Emissare geschickt wurden, die die Aufgabe hatten, aus allen orten « nach Pest zu telegraphiren, der Abstand in Ungarn werde in den nächsten stunden ausbrechen, wen man den magyaren nicht alles gibt.

(2) Europa va plăti și de astá-datá, erorile sélle, apatia s'a, politica cunctatore precum scimú có a plătitú și greșelile din trecutú, în privința orientulú,— Broșura edita la Paris în 1867. intitul. *Cestiunea orientului și Causa română*. Se esprima totú în sensulú nostru, dicendú: «Europa n'a făcutú nimicú pentru a scăpa Constantinopole, și pecândú sánta Sofia, setransforma în moschee, Europa își absorbé puterile în lupte intestine... De mai multe ori amú vędutú puterile Europene, abátenduse dela îndatoririle lorú Europene.... neglijendú orientulú Europenú pentru estremulú *Oriente*.

pozițiunea ei, are uă legitimă influință asupra destinelor române în generală, și ale romanilor din provinciile supuse Austriei, în particulară, și care urmăzează să aibe în același timp ună eminentă rolă în cuestiunea orientului, pentru a conserva latinitatei din occidentă, patrimoniile Romei domnitore!

Este dificile a remedia, ună rău latentă și mai dificile încă a se lupta cu elemente ostile, în combaterea aceluși rău învechit, când ellă este alimentată prin meșii clandestine, de către chiară autorii răului.

Adversarii Moldo-Romaniei, despre carii putemă dice, că sunt a în-tregăi ginte latine, lucrează și acum cu multă energie la distrugerea acestuși elementă, în prevedere, că ora desceptării va suna curându seă mai târziu, pentru tôte popoarele opresse, și că în acele momente solemne, se va descepta și solicitudinea latinității occidentului, atătă pentru consângenii loră din orientulă europeă, cât și pentru patrimoniulă latină delă Carpați, Dunere și H'Emu!

Dar să nu ne mai ocupăm de speranțele și calculii, ce 'și voră fi făcându *bahananții* visionari delă Pesta, ci să ne mărginimă a le spune, că din unirea incestuosă a păcatului cu mórtea, nasce fiulă păcatului, ună *fetă* monstru, care nu potă avé viața! Să le mai amintimă că ceea ce s'a petrecută în 1867 la *Carpați*, s'a pratticată altă-dată, în alți timpi, la pólele *Alpiloră Retică* și *Norică*, subtă auspiciile unei aliante multă mai putinte; și cu tôte acestea, ună cumplită naufragiă ia repusă viața; în consecință, putemă pré bine spera și noi, și încă cu mai multă cuvântă, că rezultatele ce se voră culege la *Carpați*, voră fi întră tôte, identice cu cele ce le-aă culesă acolo, comunulă nostru adversară, de óre ce are a face și aici, cu stânce colosali, de care s'aă mai strivită și *Austrulă* și *Crivețulă* și *Ungurulă*!

România ca și Italia mumă, a fostă multă timpă jocaria celoră mai perfide și hidóse uneltiri; a trecută peste d'insa cele mai orcanice tempeste; a fostă îngenuchiată și trunchiată ca și Italia mumă; și cu tôte aceste n'a desperată de viitorulă ei; și astăzi, când o vedemă jună, vigurosă, plină de viață; când gloriósa *francia* și *Italia re'nviată*, ia comunicată ca un altă *Prometeu*, foculă cerescă și vivificatoră; când potentății celoră trei națiuni mari, urmăză a pune

în practică, divinul principiu al naționalităților, mai p^ote visa H'ungaria și Austria aliată, la conculista acestei Românie? !... Mai p^ote spera această hidosă alianță, c^o va reuși a desnaționalisa pe românii transcarpatici? ... Dar un^u asemenea vis^u, este parossismul frigurilor, este visul somnambul^u, care la prima desceptare, se precipită în profunditatea abisului!! — Noi am^u v^eduț^u și în timp^u din urmă, mâna p^ec^ot^osă și incendiară, puind^u în scenă jocul pasiunelor, cu scop^u de a provoca rebelul^u civile, disordinea, anarhia și lupte fratricide; spre a compromite cauza româniei, în ochii Europei binevoit^ore! Nimic^u n'a remas^u ne'nccercat^u: intrigele cele mai ingeniose, apelur^u la ură, însinuatiuni perfide, armele corupțiunii, calumni^u și incriminare, a^u fost^u puse în serviciul^u acelu^u scop^u uccid^etoriu, și t^ote acestea, nu numai protesse si sprijinite la Putersburg, Viena și Stambul^u, dar și sploatate cu profusiune în contra n^ostră. — Ceea ce era virtute la *slav^u și german^u*, dup^o vederile celor^u dou^e curț^u rivale, era uă crimă la *român^u*! Austria, care combătea cu armele române, dominațiunea *Daneză* în *Schleswig-Hollenstein*, sugruma în același timp^u, pe *Italian^u* în *Italia*, pe *Roman^u*, *Slav^u* și *Magiar^u*, în imperiul^u s^eu, și condamnă în principatele române, unirea țerrilor^u suror^u, combăt^end^u principiu^u naționalitatei cu uă passiune până la esces^u, în sânul^u areopagului europ^en^u!(1) De asemenea și Rusia, propaga în tot^u orientul^u, prin misionar^u plătiț^u, prin agent^u officioși și official^u, unitatea slavă, și suprima chiar la sine acasă, în numele acelu^u mare principiu de naționalitate, autonomiă și naționalitatea polona, pe când^u în cuestiunea română, susțenea prin-

(1) *Unirea nu face puterea*, dic^e Austria, prin t^ote organele s^ele ofici^ose și oficiale! ast-fel vedem^u în tr'ua Broșură germană, susțin^enduse c^o prin unirea Moldo-României se aduce cel mai grav^u atențat^u, și Moldovei și naltei porț^u; prevestând c^o din acea unire, va nasee rebelle civile între moldo-român! După aceste profeti^u, ne-ar mai pot^e surprinde o^{re} amestecul acelu^u profet în evenimentele din Moldova?.. Era de cell^u mai mare interes^u al^u s^eu, ca profeti^u sa, să nu éssă mincin^osă... Es bleibt nur noch zu sagen das die Moldau und Wallachei, ven auch eines stammes, doch verschieden an gessittung, neigungen interessen und Bednrfnissen, wurden unter sich noch uneiniger werden. Burgerkriege und Revolutionen wurden die Prowinzen entw^elkern, und den Titel dieser schrift: L'union ne fait pas la force, rechfertigen. — Moldau und Walachei oder L'union ne fait pas la force. von A. E. Wolheim da fonceca Dr. — 1857 Hambourg.

cipii contrarii : agitându, luptându mâna în mână cu Austria rivală și cu Turcia, subminată de dânsul, contra propriilor credințe, ostentate în cauza Slavilor !

Aceste opintiri nu s'au opritu nici de 'naintea *faptului împlinitu alu Unirei* ; și autorii ranelor de care suferea în trecut Moldo-România, cunoscându toate cicatricele și părțile ei vulnerabile, re'ncepură lupta, țetinduși armele combinate și veninoase, în acele cicatrice sângerânde , și atacându în prima linie acea *Unire*, singura și puternica pavêza a independinței române; suprema condițiune a unității și essistenței nôstre !

Protestele, rezervele, atentatele : austro-turco-russe, contra Unirei, ni-a potutu spune ce semnifică Ea pentru Noi ; vecinii crestini cunosc-e-au pré bine ce valóre și importantă va avé, în procesul naționalităților din oriintele Europei, acestu putinte scutu, pentru Români, și era prin urmare totu atâtu de naturalu la dênșii, cari pururé au luptatu contra naturei, pe câtu pôte fi de justu raptul, la cei ce nu cunoscú justitia nici măcaru prin nume, — ca să lupte din resputeri, contra acestu *geniu* nascându, care în infantia lui chiar, páre teribile ! Dar însé români, adevérații români, fii patriiloruróre, au învinsu prin devotamentu și eroică abnegațiune, puternicile arme, ce erau sprijinite chiar în sênul mumei patrie, de amicii devotați acelei politice uciđetóre : de Rusofilii și Austromanii sudiți și pá-mênteni, clericali și laici !

Triumfulu unirei, triumfulu mareloru cuestiuni sociale, triumfulu principiulu dinasticu, din programa divanulu ad-hocú, ne-a probatu ce pôte patriotismul, în momentele supreme ; ne-a arátatu cò numai prin virtuți civice, se pôte rădica unu poporu, maí pre susu de pasiuni, călcându peste urele, prejudețele și preocupatiunile ce'lú divisa, chiar și în cuestiuni de principii !

Istoria va ține comptu de toate aceste fapte mari, terminate într'unu singuru deceniu ; realizate după atâtea invasiuni (russo-turco-austre, 1848—1854) și subtu presiunea a totu felulu de intrigă, uneltiri ostile, și amerințări ; asemenea essemple de virtuți civice, relevă caracterul latinu la români, și face ca să se apropie generaținea actuală, de gloriosii strebuni ! Relele de momentu, frământările actualității cu trecutul, și stagnațiunea aparentă, 'și-au es-

plicațiune în starea de tranzițiune; și Europă îndepărtată de noi, urmédă să cunóscă, cǒ nici durerile, nici greutățile nascerei, nu potú fi normale la uă numă maltrată, desnervată și sfișiată din tóte părțile!.. Într'adevăr, ce aú fostú suferințele *Italiei* în raportú cu alle *Romaniéi*?! Italia avé în sênulú ei, în cóstele ei, unú singurú neamicú, pe când Moldo-românia, avé și totú mai are în *Austria* și *Russia*, două pețitorí rivalí, fórá ca să aibe în același timpú și ver-unú micú *Piemontú* la spate și cu atâtú mai pucínú, uă puternicá *Francie* la Alpi, séú simpatiile *Angliei*; dar mai avé suzeranitatea *Turciei*, protectoratulú *Russiei*, și dominațiunea ei în *Basarabia*; avé pe *Austria* stepână în *Bucovina*, *Transilvania*, *Banatu*, *Bioarea* și *Marmatia*; avé și are spiritulú ostile și concuerantú a națiuneí maghiare; avé controlulú, spionagiulú clerulú grecú, care esportá avuțiile țereí, pentru a plăti și a susține intrigele țesute în contra patriilorú române; (1) mai are să lupte actualmente și cu unú flagelú teribile,... înțelegemú proletarismulú străinú și eminentemente Ebreu; corupțiunea și imoralitatea cinică, importată și pratticată prin Ebreii veniți din H'ungaria, Galiția și Polonia russá! (2) Și cu tóte

(1) Póná la secularisarea averilorú așa díse închináte, Grecismulú (de care nu suntemu încó scăpați) era a totú putinte, avéndú tótá economia ruralá la dispozițiunea lui; și concuista acelorú colosale averí, făcé chiar și pe cei mai luminați din națiunea gréacá, să spere la concuista întregéi românic; éccá ce face străinismulú inproprietáritú! In câtú despre asupririle îndurate de țéranii români, vorú nara cronicelae acelorú timpuri de durere, pentru a cărorá caracterisare, noi ținemú a eproduce aici, adreseá metropolitulú din *Moldova*, din secolulú XVII: Mateiú Pogonianitu, către compatrioțií suí Greci (reprodusá în *Românulú*, de D-l. Hajleú) — «Nu supérați pe români prin nesáturata vóstrá lácomie; nu sugeți pre sêraculú, cá Dumneđeú e în cerurí și ochiulú séú e deschisú asupra vóstrá, nu vé bucurați de strinsurica romanului. cǒ Dumneđeú are ochí mulți..., Cređu cǒ tirániți pe biețií români, și nesáturata vóstrá lácomie îi face de aú urá neimpácatá pre Greci, și nu potú să'í vadá nici zugrăviți! Voí mánați pre români ca pre unú câne: de n'arú avea dreptú, n'ar striga! (veđi *Tesaurulú* de monumente istorice, de A. I. Papiú.)

(2) Cuestiunea *Ebreá* este pentru viitorulú și moralitatea *statulú românú*, ca și pentru *naționalitatea* nóstrá, subtú punctú de vedere *economico politicú*, de cea mai mare importantá, și prin urmare soluțiunea ei, fórté vitalá pentru noi... Să nu ne facemú *illusiuni puerile* asupra avantajelorú ce sperémú a obține pe terémulú economicú, séú pentru *reputațiunea* liberalismulú nost.u, prin tolerarea *impiá*, inpinsá páná la cea mai culpabilá abnegațiune, a unei

Ceea ce este permisă *Prusiei* în Germania, și *Rusiei* la elementele *slave*, nu poate fi definsă *Franciei* și *Italiei* la consăgenii *români*, din cele două Dacii!

Italia și *Francia* în capul întregii familie latine, dela apus și resărită; *Prusia* în fruntea germaniei, și *Rusia* în a slavilor, voră încheia — în calitatea loră de puteri continentale, tratatulă internațională; ună pactă de eternă pace și frăție între popore!!.. Facă ceriulă ca să fimă audiți și să putemă dice cu ună momentă mai nainte, cu strebunulă *Ovidiu* : *Audivit occasus quid quid dicimus ab ortu* !

Daca națiunea română, a essitū din diluviulă în care s'aū perdutū atâtea alte popore în timpii migrațiuneloră, este cō ea a fostū condusă de mâna providenții și de geniulă *romanismului sēu* ! Dacă conemū prin revista, câte-va essemple de înalta moralitate, din cele multe denunciate, essemple din ravagele ce facū ei în moldova, spre a ne vedē visulă cu ochii și a ne desilusiona, de cum-va mai este putintă ! Toti ce amū dice noi în acēsta, privință, arū fi ună slabū *echo* la cele dise de repausatulă D. P. Marțianū în analele sēle statistice (veđi broșura intitulată *Proprietatea și naționalitatea 1866*;) de D. P. Poppasu, (în uyiagiulă sēu : «suntū ebreii folositori) B. P. Hajdeū, în studiile sēle : asupra *Judaismului* (Talmudulă ca profesiune de credință a poporului Israelitū, și *Industria națională, industria străină și industria ovrēscă*) și C. Bolliac în diarulă «*Trompeta Carpaților*» etc. dacă mai atingemū acēstă cu-stiune în trecătū, este ca să învțămū a cunoșce și mai bine, cu cine avemū de făcutū ! Unū lucru mi se pare forțe *Enigmaticū*, în totū fenomenulă *Ebreismului* dela noi; este enigmaticū, escesiva iubire și surprindetore preferința ce vedemū cō 'i face a nesocoti statele cele mai liberale, mai naintate în cultură, mai de ordine, mai democratice și mai cosmopolite, cumū este *America, Anglia, Belgia, Helveția, Francia și Germania*, pentru a inunda țerile române și a se așeđa în mijloculă unū poporū, mai pučină tolerantū, necultū, primitivū, indomitū, pasionatū, barbarū etc. ! Noi scimū bine de unde ne vinū aceste torente, precumū asemenea scimū cō acele locuri suntū populate de națiuni și mai inferiore, și prin urmare nu se pōte crede cō ei vorū fi schimbândū unū rēu pentru altulū; și daca ni se va dice cō este persecuțiunea din partea guverneloră respective, care 'i face a deserta acele locuri; apoi remâne a ne întreba, cum să se esplice raporturile de protecțiune, ce essistū între persecutori și persecutați?! Joculă este pe facia; calcululă străinū este, care dă direcțiunea acēstei invasiuni organizate, spre noi, în intențiune, siguramente uccidetore pentru români, și opuse intereseloră europēi, bine înțelese! Noi avemū și motive economice și motive politice, și datoria conservațiunei nōstre, a ne apēra de cea mai odiōsă conquistă, pe tērēmulă economico-politico-națională! Resentimentulă nostru nu

tinuete lupte cu *Tătarii*, *Polonii*, *Grecii*, *Maghiarii* și *Turcii*, în cursu de mai mulți secolii; repețitele invasiuni *Turco-Austro-Russe*; răpirile de teritorii, prin care ni s'a luat, în puterea *dreptului celui mai tare*, nu numai Banatul, Besarabia, Bucovina, dar și uă parte din *bunurile coronei Române* și anume districtele: *Omlasulă*, *Făgărașul*, *Bistrița*, *Cișcul* și *Cetatea de baltă* (incorporate transilvaniei), — fără resbelu, prin violațiunea tuturor principiilor de *dreptu publicu, internaționale*—n'au potutu să estermine pe români, cauza este, că acestu poporü avé, precum și are, unü elementü puternicü de viață!

Cine nu'și aduce aminte cum a pustiitü vaudalismulü maghiarü din 1848, țerra transilvaniei, prin sabie și focü, în numele libertăților?!... Cine a pututu uita dălele nefaste din timpüi lui *Diuha-*

pôte fi de câtü forte naturalü la noi, contra unorü devoratorü și agenți imorali, consumatori neproductivi, cariü prin effectulü inevitabile alü legislațiunei lorü, nu a uältă alternativă, după cumü dice *Voltaire*, decâtü seü de a subjuga totü, seü a se sfêrêmă; avëndü de religiune a esploata pe tôte cele alte națiuni, ale urî prin fanatismü și a face din usura uă sacră datorie! Romaniü nu potü fi condamnați, a'și da corpulü și sufletulü unüi verme intestinalü, ce 'lü consumă și 'lü røde mereü, dreptu la animă! Se nu ni se cere deci, în numele celorü mai sacre principii, a tolera în senulü societăței, corupțiunea, imoralitatea, proletarismul hidosü, pe care l'a respinsü și 'lü respinge tôte natiunile; să nu ni se dică că este prejudicată, ura religiösă și intolerantă acolo, unde faptele probă prin elocenta lorü că nu este decâtü unü protestü energicü, în numele moralității, contra Viciului; uă corecțiune administrativă a celei mai basse corupțiuni; uă legitimă espulsiune a imoralității! Noi nu vom merge cu resentimentele nôstre până la generalizarea opiniunilorü — binefondate — care susținü că tot Evreulü este exclusivistü prin religiunea sa, că este *nesociabile* prin natura s'a, că este neamiculü popórelorü crestine; că totulü este minciuna, totulü otrava, totulü falsü, la densulü, că credința lui, religiunea lui, este corupțiunea, bancruta, spionagiü; că fără sentimentü de dreptate, pudóre, dignitate, elü dispretă și insultă sentimentele nobile, sfidă legislațiunile țerilorü ce'lü adăpostă! dar însă susținemü în puterea esperiențelorü făcute, că cea mai mare parte la noi, nu muncesce, nu produce, dar consumă, devoră, stinge și usucă! că în misiunea lorü este a distruge moravurile, prin cele mai revoltătoare impurități; a submina statulü românü, servindü intrigile și scopurile subversive; a compromite ordinea și a sfida impunitü, legile țerei!

Care este justiția Europei pentru români? Nu cum-va, a ni se cere *în numele* civilitatei, în numele moralei și alü umanității, în sacrulü nume alü pietățe și alü libertății: *Tolerantă* pentru corupțiune și impudicie; *Tolerantă* pentru

mel, Budberg, Rückmann, Tittoff, Dascoff?! Cine nu cunoşce purtarea Austriei, cu Românii resculati în apărarea naţionalităţii, şi chiar a dinastiei habsburge; Cine nu seie cō scopulū şi caracterulū intervenţiunei Austriace la 1854 în principate, era identicū cu alū invasiunei rusesci, adică : răpirea teritoriului românū, nimicirea independinţei sēlle, şi distrugerea ellementului românū?! Tustrei inemicii seculari, lucraū seriosū, în dispreciulū întregēi omeniri, la înmormēntarea unū poporū ce a luptatū 18 secole pentru viaţa s'a! giolgiulū de mōrte era de multū preparatū; românulū însă, tare prin credinţele sēlle, lupta contra morţei, cu eroismulū strebanilorū suī, puindū în admiraţiune chiar şi pe inemicii ceī maī infuriaţi, pe ceī îngroziţi de armele şi tenacitatea lui!!

Apoi, după atâtea amare suferinţi învinse, după esemplarele probe cea maī abimă imoralitate; *Toleranţa* escesului în crime şi Cinismu; in numele *Viatei*, a ni se cere *Sinuccidulū?! Acēsta va să dīcă sentimente de inalta Iustitie şi ecuitate*, la Europa civilisătore?!..... Nu, poporul românū nu pōte primi a se supune acestui flagelū, precum n'a priinitū în alti timpī, nici enuta dela nordū, nici Iataganulū Osmanū!... Ni s'a făcutū, maī astă vară, unū capitolū de crimă, pentru unū actū de suveranitate, esscutatū fōră distincţiune contra vagabondagiului şi a poietarismului străinū; ni s'a dīsū prin presa alarmată, cō amū atentatū la principiile de umanitate şi civilisaţiune, prin acte de intoleranţă religioasă şi persecuţiune ordonatā contra Ebreilorū; ni s'a imputatū de presa Austriacă până şi accedentalū din Galaţi, prin uā maliţiune tendentiōsă, cu scopū de a umili şi a denegri naţiunea, spre a îndepărta buua-voinţa Europei dela noi, urmāndū după *massima: calumniare audacter semper aliquid haeret!* Dar veritatea a triumfatū, şi Europa a pututū cunoşce câtū de puşinū s'a observatū şi cu acēstā ocaşiune, în privinţa nōstră, în mesura de ecuitate, imparţialitate şi consideraţiune! Acusatoriī nostri sciaū pré bine cō poporul românū, pietosū şi blāndū prin natura s'a, poporū eminentamente ospitalierū, nu potē fi capabile de faptele imputate; cō elū nu numai cō nu cunoşce nici măcarū prin *unme*, intolerantele religiose, dar cō nu esistā în totū trecutulū sēū istoricū, unū singurū faptū, prin care 'ī s'arū potē proba cō şi-au negatū ver-uā-datā, principiile de *Umanitate, Pietate* şi summā *Toleranţă!* → Omulū ultragie şi timpulū resbunā (*L'homme outrage le tempe venge*) dīcea nemuritoriulū Dante, şi noi amū avea totū cuvēntulū să dīcemū cu Defoē, --- *acusatorilorū nostri, cō monstrarea nemeritatā este o glorie* (*Le châtiment non mérité est une gloire*) şi cō, voindū a usa de ilimitatulū dreptū alū apărārei, în acestū procesū, amū potē demonstra la evidentā, câtū de mare este ingratitudinea acestiī seminţiē, şi câtū de cădūtā este consciinţa ei, cândū vine să conspire contra ţerrei, cu vrejmaşiī ei de mōrte; şi apoi Europa sâ nu uite cō era unū timpū, cândū se-

de vitalitate și eroism, s'ar mai poté crede óre, cõ *causa poporului român, va cãde în marele proces al naționalităților ?! Patrimoniul său avitic, mai póte fi traficãt, în acestu secolu al luminelor !..... Individualitatea naționalității sãlle, mai póte fi pusã în cuestiune :!*

A dispune de bunurile cuiva, fórá voința proprietarului, este séu nu, unu act de rãpire, de spoliațiune nomada ?!

Cu ce dreptu marele principe alu transilvaniei, *dispune de patrimoniile române* [redacted], dãndu-le *Hungariei*, în contra voinței proprietarilor români și [redacted] și prin cea mai violentã cãlcãre a pactului fundamental; pentru ca sã complacã vanitoșiloru Huni ?

Cu ce dreptu, pseudo-democrației magiari, punu mâna loru sacrilegiã pe aceste bunuri străine și inalienabile ?! Dacă visãtorea și imminția lui Israilu, revoltasã în contra s'a, tóte popórele continentului, totu prin fapte analoge cu cele ce se practicã astãzi la noi; și cõ în acei timp de persecutiune generalã, statulu român a datu acelor nefericiți fi, unu adãpostu simpaticu și generosu ! Supreme erãu acele momente pentru cei persecutați, și uitate la persecutori, acele divine principii, în a căroru vume ni se cere nouã acum, prin derisiunea lor, — abnegațiunea și sinucidulu!... *Evangelia Civilizației moderne, care definde popórelor crestine, sentimentulu de conservațiune și consacrá asasinatulu politicu, nu póte fi decãtu uã Sismã, și noi declarãmu cõ nu amu poté nici înțelege nici primi dogmele acestei dureroșe apostasie ?* La rãndulu nostru, noi amu fi în dreptu sã cerem și Austriei și Rusiei, a spune Europei, cine a persecutatã acumu doui anni, pe Ebrei în Boemia, Galați a, Austria, Hungaria, și Polonia Warsaviei? Care suntã causele migrațiunei Ebreilor, din Statele acestor duoi înalti protectori, umanitari, pietoși, democrați cosmopoliți și civilisatori? Umanalũ trattamentũ, întemeiatũ pe legiuri egali-tare, sincere, din acele țeri, sã fie provocatũ óre continua emigrațiune la ebrei *Eranți?! România a fãcutũ dela 1848, trei revoluțiuni, și nimine n'a cugetatũ la persecutãri pornite din spiritũ de intoleranță séu resbunare! În tóte oca-siunele mari, la tóte sãrbãrile naționale, Ebreii țerei, au fostũ chemați la masa comunã, la banchetulu românũ ! Programa revoluțiunei din 1848 lea garantatũ naționalitatea romãnã, fórá preocupațiunii séu restricțiunii religioșe; nouele legiuri din 1865, le deschide brãcele; dar ei nu vorũ a fi romãni, și mai preferã a remãne *Ebrei în tóte!* Ei nu potũ înțelege virtuțile de cetățenu, datoriiile cãtre *aprópele séu*, decãtu în înțelesulu *Rabinismulu* (veđi Hajdeũ, Talmu-dulu pag. 25) care'i comãnda a vedé numai în *Ebreu*, pe *aprópele séu!*... Tipã-tulu ce s'a datũ în casulu *Sinagogei*, a fostũ uã stratagemã reũ montatã, reũ essecutatã din partea celor ce tindéu prin tóte mijlocele illicite, a compromite noua dinastic, în nascerea ei! Noi întrebãmu pe acesti rãtãciți: Cine a servitũ*

pacienta semîntia Hună, caută moşteniri, — căci *drepturi n'are* nici istorice, nici factice, nici scrise, — 'i se răspunde, în facia lui *Dumnezeu*, în facia europeii şi a naşunelor civilisătoare, cõ naşunea *română* ca şi cea *slavă*, este *viuă*, plină de *viaţă*, cõ *Ea* va *trăi*; şi cõ în *viaţă* fiindu, nu pôte fi vorbă de mostenire !

Astădi legile păgâne din secolii XVI—XVII; legi (*aprobatele şi compilatele celoră trei naşuni conjurate*) care drceret'aũ stirpirea din rădăcină, a poporului românu (*de extirpatione radicalis populi valahici, item de Valahorum progenie a stirpe delenda*) din *Transilvania*, şi chiaru din *Principate*;(3) conjuraşuni hidõse, analõge cu *afurisita treime* din 1437 — cunoscută subtũ numirea legală de : *Unio trium nationum*, n'ar mai poté edifica nici măcaru pe *Panigeristiũ incuisişuneei* ! şi tolerarea traficulu de *popore si terri*, este

interesele rescolei din aprilu 1866?... Cine predica în sinagogile din Moldova, intolerantă contra românilor, incuragiându atentatele la ordine, pudõre şi moralite ? ! Cine speculă, peste Milcovu , cu pudõrea ficilorõ române, prin traficulu celũ mai abominabile , transportându clandestinu , la *Constantinopole Cairo* şi *Alessandria* ? ! (veđi procesele verbale ale agenşiei române din stambulũ, 'naintate guvernulu ţerreii cu No. 252 din 27 octombriu 1867 , publicate în *Diarnũ Trompetta* No. 574 (1867 Noembre ^{15/30}) Cine a ucisũ comerçiuũ şi creditulu românu , în Europa, prin repetite Bancrute ? Cine a paralisatũ industria naşională în ţerră; cine falsifică manufacturele franciei şi Engliteree la noi ? Cine altulu, dacã nu Ebrei Galişiei ; Ebrei Poloniei şi Podoliei , Ebrei Hungariei ! Mesurile luate contra acestorũ urmări criminale, potũ fi ele tassate de persecuşuni religiose ? ! Ce felũ, românu sã fie în ţerră s'a afarã din legi, facia cu Ebrei vagabõndi, demoralisatori, coruptorũ şi proletarii devoratorũ ? ! Austria, gelõsa protectore, arũ face bine sã consulte istoria revoluşunii Hungare din 1848/9 şi a restauraşunii din 1850/1, şi sã ne spună, põnã la ce cifrã se urcã sumelle stõrse de la Ebreii Hungariei, sub nume de contribuşune silită (*Brand-schatz*. — metre a contrubution) de la care, numaĩ prin trecerea la una din religiunile crestine, se puteã ei sustrage!.. unu faptũ, care denotã la evidenşã, spiritul de *intoleranşã şi persecuşune religioasă*; aceste date istorice, suntũ forte proprii, a'ĩ calama zelulu ce 'ĩ place a pune în protestaşunile sële pentru *Ebrei*, facie cu *Români* ! *Rusia* scie ce face cândũ vine sã susşinã cauza ebreilorũ, la noi; dar şi Europa va cunõsce pré bine ce greutate şi valõre potũ avea protestaşunile de liberalismũ, toleranşã şi pietate, venite din acele părşi, în queştiune de persecuşunii, şi specialmente, a *Ebreilorũ* ; Clerulu catolicũ, ne-arĩ poté da multe esemple despre toleranşa religioasă, în autocrata Rusia(!); şi prin urmare suntemũ tentaşi a crede, cã tõte protestele Austro-Russe, aũ la noi unũ sensũ cu totulũ particularũ ! Noi amũ fi în dreptũ sã ceremũ pre-

de natură a revolta pe toate națiunile ; și elle, punându din nou în scenă *dreptul pumnului*, ară provoca uă perturbațiune generală în totă Europa !

*Drapelul*u concuisteloră din veacurile barbare, *drapelul*u muceditū în lacremile durerilorū, și urmăritū de blăstemelle întregēi omeniri, nu se mai pōte arbora pe continentulū nostru . . . interesele *dinastice*, interesele de *caste*, nu vorū mai poté face cu succesū durabile, resbelū intereselorū *poporului* ; și este timpulū ca elle să mērgă mână în mână, pentru a se întări reciprocū, și a se înălța unele prin altele ! !

Noi amū ajunsū la puntulū care ne desparte de ferosulū trecutū ; remâne să essaminămū, acumū și tendințele și mișcările epocēi moderne, la popōrele cu care noi *românii*, stămū într'unū *procesū* mesei liberale, carene predica Morala, și in zēlulū ei, ne condamnă să tolerăm corupțiunea ; să pună mai pučină prevențiune, și cu atâtū mai multă justiție in cause de asemenea natură ; și dacă este adevēratū că se devotă marelorū principii ale secolūi umanitarū, apoi să-și rădice vocea civilisătore, și pentru *românii* — Banato-transilvani, pe cari îi sugrumă, îi trafică, ca in timpii barbarismulū din evulū mediū, modernii Barbari : *feudalii, pseudo-democrații, utopisti, concueranții : Habsburgo-Maghiari* !

In fine consiliemū pe *Nabobii* europeii moderne, pe stăpānii destinelorū ei(?), pe toți bărbații de religiunea vechulū nostru, a se alia sinceramente cu românii, a lucra cu ei, la realisarea mărireii și consolidărei române, siguri fiind, cō națiunea va întinde massa, pentru toți adevērații sui fi, câți vorū *primi baptilismulū romanismulū gloriosū și civilisatorū* ; și vorū *renunța pentru totū d'a-una, la tradițiunile judaismulū ostile, spre a deveni sociabili* ! Trecutulū pōte fi lesne uitatū, cu toate reminiscințele durerilorū și a ingratutidinei, destulū numai ca să-i vedemū porniți pe calea salvătore, și să nu se mai repete pe pământulū romāniei ospitaliare, escesele din trecutū, și atentatele la ordine, la essistența statulū românū, și la moralitatea publică ; atențate care, nu potū fi tolerate nici la nomađi ! . . . In semnū de reconceliare, noi lipsimū d'a mai achița cuestiunea, prin citațiunea verdictelorū marelui Napoleone I din 1806, 1808 și a Burbonilorū din 1817 etc, și terminămū prin ale reaminti consiliile amicale ce lea datū întrēga presă romānă ; repetāndule din partone, cu ȋiarulū *Romānulū* (din 18 Iuniū 1867) « *V'amū arătatū calea cea bună, și de nu v'itți asculta, rsspunderea va fi a vōstră, pentru tot ce v'ō va atrage, o vrejmasă și antinațională purtare* ; și europa se va poté convinge in definitivū, cō la ei este *exclusivismulū și netoleranța* ; cō israelitulū are o singură mēsură pentru urele lūi in privința întregii omeniri ; cō *idea judaismulū*, este *dominațiunea lumēi* și cācēstă idee lēgă pe *israeliții* fran ciei cu cei din *Anglia, America, Ita-*

lenariu ; căci ne amu propusă a pleda *causa română, în procesul naționalităților* ; și în această lucrare nu v'om lipsi a pune totu calmul studiului, necesariu la dezvoltarea argumentațiunelor noastre, în speranță că vom reuși a obține uă soluțiune rațională, justă și imparțială ; Noi nu ne facem iluziuni, asupra dificultăților unei soluțiuni în această materie, și scimă pré bine că este multu mai facile a propune cuestiuni, de câtu a le resolve , (*longiore more opus est ut solves questionem quam ut propones*), daru însă vitalitatea interesului, și dreptatea causei, care ne chiamă la uă lucrare atâtu de gingașă, ne va conduce la țintă !

III

« Quid quid de nobis sine nobis, neque pro nobis
« neque contra nos. »

Patriotul deputat boemă : *de Rieger*, cumbătându în camera *Boemiei*, alianța Austro-Magiară, ȕice : *Daca s'ară face la Viena unu lia, Germania, Rusia, Turcia etc.* îi face solidări și uniți în cugete și simțiri, după cum ne constata chiaru și societatea loră, *franc-maconă*, (neînțeleasa în acestu secolu ală libertăților, de câtu numai pentru ce'ice armărescu unu scopu de constituire națională,) respândită peste totă lumea; în fine că este unu adevăr mare în cuvintele celebrului *Mendelsohn*, — Platonele iudaicu ală Germaniei, care ȕicea lu *Lavateru* „*amu cetitū sute de cărți contra judaismulu și cu tôte acestea, protestu înaintea lu Dumnezeu că voiū remăne totu-d'a-una nestremutatū în credința mea ; căci pentru ca s'o potu schimba, trebue mai întâiu să'mi schimbū însăși natura mea.* (Phedon ou entretiens sur l'immortalité de l'ame, trar. par Junker, Paris 1773 avertis : p. VI. VIII. — Hajdeu. Studii asupra Judaismulu p. 17) — Și în plină cunoscință despre réul ce ne amenință pe toți, *europa* va fi silită a lua măsuri ce îi le va dicta sentimentul de conversațiune !. Economistriloru noștri, cari confundă cosmopolitismul cu Economia, le recomandăm sentințioasă dicțiune a reposatulu economistu romanu *D. P. Marțianu*, din revista să economico-politică pe 1863, în care ne ȕice « *Dependința economică aduce cu sine dependința politică., tôte relele de care este bântuită România, și care-i distruge viitorul, provinū din causă că Româniū nu punū politică în Economie și economie în politică.* — » Și le spunem, că unde este consumațiune fără producțiune, acolo,

asemenea actă, contra voinței noastre și fără consimțimentul nostru, vom fi siliți a'li suferi, însă vom păstra tot-d'auna, în inimile noastre, convicțiunea că ni s'a făcut nedreptate, și îndată ce vom pute, ne vom desface, și o vom repara noi înșine. — . . . Póte cine-va să se supună dreptului celui mai tare, însă nu'l re-
cunoște! . . .

Așa dar uă nouă epocă de violenți de conjurațiuni avem să signalăm în acesti timp moderni, la Habsburg și la Hunii civilisatori!!

Eruditul *Lamartin*, (4) dice : că poporul care se abate din calea dreptăței, n'are *drapelul*, și nu face decât, a imita viciul despotismului!

Din resumatul istoric, noi ne-am potut convinge, că *legi-
mitatea și dreptatea*, n'a fostu nici uă dată în partea tiranilor noștri opresori; că ei nici prin suferinți nici prin contactu cu lumea civilisată, n'au uitatu nimic din tradițiunile : fără-de-legiloru din trecut, și n'au învățat altu-ceva, decât ceea ce învăț sclavul emancipat, dela despoțele său!

Prin studiul nostru istoric, juridic și politic, din premisul resumat, noi credem că vom fi reușit a pune pe lectorii noștri, în curentul procesului ce ne preocupă!

În primul ordin, am văduțu din chiar confesiunile adversarilor noștri, care este genetica poporului român; că drepturile s'elle suverane, avitice, imprescriptibile, asupra patrimoniilor latino-române din ambele *Daci*, sunt incontestabile, sunt conservate prin un lung martiriu, și prin necurmăte vărsări de sânge; însuși corifeul magiar *Veșeleny* ne-a spus, în parossismul frigurilor s'elle, cât de

nu póte fi vorba de economie; și uă țerră fără legi economice, este perdută; le mai respundem, că pauperismul hidos și devorator, este care ne face a fi mai înainte de tóte, drepti cu noi înșine, prin a ne apăra, nu de concurență, ci de consecuențele proletarismului străin, introdus prin Ebreii : Galitiei, Podoliei, H'ungariei și Turciei, în țerră; în fine, că să nu uite dumnea-lor, cum că avem a face cu uă formidabilă invasiune Ebreică! . . .

(3) Cronicarul *Michov* ne spune că *Sigismundu* regele Hungariei, a propus în *Conciliu* dela *Luca* la 1429, estermnarea pónă și a românilor din Principate, subțu motiv că nu sunt credincioși nimenui! veđi și tesaurul de monumente de A. I. Papiu tom. III, pag. 255. anul 1865.

(4) *Lamartine*, lectures pour tous pag. 129.

förte este elementul latinătăii la națiunea română ; cât de tenace este perseverența s'a; cum ea a resistatü la töte cruđimile impelătorilorü magiari, și cât de favorabilă este pozițiunea geografică, pentru constituirea romanilor din *Dacia Traiană*, într'o *unitate politică* (5) ! Serviciile aduse creștinității și civilizațiunei, prin marii sui căpitani din vechulü XVI—XVII, îi daü dreptulü a presupune, cö europa va fi celü pučinü de astă dată, justa și ecuitabilă cu strenepoții coloniilorü Gallo-Cetto-Romano-Latine, cariü vinü a'și reven-dica bunurile răpitate, și a protesta în numele dreptății sempiterne, contra actelorü de spoliațiune : Austro-Magiare, întemeiate la 1866 ca și în trecutü , totü pe legendele din véchuri barbare ! Noï amü probatü la evidență, cu istoria în mână, și vomü mai proba totü pe teremulü jnrđicü și politicü , cö constituirea nöstră într'ua *unitate politică*, pe propriulü și aviticulü nostru pämëntü, dela *Tibiscu* și *păuä în Balcanü*, avëndü pentru sine și *ecuitatea* și *legalitatea* și *avantajele unei pozițiuni geografice* și chiar interesele latinătăiei occidentului, va oferi *europēi* celü mai practicü resultatü, föră ca să provöce dificultăți, prin care s'arü pune în cuestiune pacea, și securitatea popórelorü, egalü interesate la justa și ecuitabila soluțiune, ce urmeađă a se da în procesulü naționali äștilorü.

Este elementariü în dreptü , cö numai drepturile legalü accuissime; potü avé egale titluri, în justiție ; și areopagulü europeanü va recunösce, cö după justiția divină, *furtulü* și *răpirea* n'a potutü constitui nici în secolii migrațiunelorü, uä dréptă și perenală proprietate , și cö prin urmare , cu atätü mai pučinü potü fi admisibile , după principiile modernulü dreptü alü gintelorü , acuisițiunile violente, întemeiate pe titluri, absolutü precarie , pe titluri nulle și de nullü effectü !

Istoria consultată, ni-a datü ilustrațiuni transparente, despre rigiditatea timpilorü de tristă memorie, conteständü la Austria ca și la pretențiunile magiare, pönă și aparența de legalitate.

Dacă europa de astăđi, nu'și mai poté sacrifica intereselle sélle Habsburgilorü, cu speranță la reușită; și dacă nu'ı mai poté fi permisü a se juca cu foculü, angajindü popórele în noue lupte sfșiitóre, cauza este cö *însăși Austria* a conjuratü pe resbunătórea *Nemesis* ;

(5) Veđi nota 1 de la pagina 24.

și nici dinastiile nici popórele europeí nu mai potú abate curentulú destinelorú ei. Vocea *Casandreí* a profetiátú de multú cáderea *pécatului* în Austria *Habsburgá*, și noi vedemú cò *Dina* implacabilá, a luatú în mânele ei, actulú de essecuțiune!... Ea nu se va opri în fatalulú ei mersú, dar va nimici și piedecile ce'í se vorú pune, și pe ce'í ce le vorú pune!

La 1848 amú vèdútú repetându-se mărețulú spectacolú din aní 1437 (revoluțiunea transilvaná) 1514 (rescularea românilorú bănăteńi și ungurení subtú conducerea lui Doja) 1784 (rescularea lui Horia, Cloșca și Crisanú în transilvania (1)!) 1820° (rescularea lui Tudor Vladimirescu în Moldo-România) peste totú pámêntulú românú; amú vèdútú pe românú rádicându-se ca din morminte, ca să se mai afirme odatá în facia europeí, și să și revindice cu arma în mână, drepturile ultragiaste, intrându în luptá *inegalá* cu secularíi lorú opresorí, cu profanatorii sacralú pámêntú strebunú!

Cine mai credé la 1848 în viața acestuí poporú martirú? poporú redusú prin legile cele mai draconice și revoltátóre, la stare de *Ilotí*, subt párintesculú sceptru alú Habsburgilorú care reclamá pentru dinastia s'a milenará, chiar și în acéstá epocá, providențiala misiune de a conduce destinele orientulú și a representa la dunerea de josú, civilitatea și cultura germaná!... — Niminí!..... Cu tóte acestea, tiraníi românilorú s'aú cutremuratú la aspectulú elasiculú poporú, a cărui

(1) D. A. Papiú Ilarianú, descriindú în tesaurulú sèú de monumente istorice t. III. — 1865, pag. 299—304 istoria revoluțiunei lui Horia și Cloșca, díce în, tre altele: «Istoria Românilorú din Transilvania, este istoria țeranilorú din Transilvania.... Acestí țeraní, acestí Româní despoiați de tóte, golí și flámândí pre ale cărorú fece era sápate nedreptáțile și durerile vécurilorú, selbaticí de suferințe și de resbunare, urlându și dándú pre mórte cu sapa, cu cosa, cu securia, ce voia ei (la 1784)? Eí voia capétulú apáserii; libertatea și egalitatea, pánea pentru toți (!!!) împinși la cele din urmă, afará de sine însáși, ei voia tóte aceste prin violința cea mai sálbaticá. Așa, ei era selbaticí, dar era *selbaticíi civilizatăi*! de și cu furie, prin cutremurí și spaimá, ei proclama dreptatea; ei párea a fi barbarí, și ei era mántuitori. Dar inimicíi lorú, ore, ce voia? Stráini în țérá dar îmbrácați și sátui din sudórea de sânge a pámêntenilorú aservați, ei insistá pentru totú ce e mai neomenescú din evulú mediú, pentru servitate, pentru torturá și pentru mórte cu chinurí, asupritorí și omoritorí de ómení dupá forme: acestia era civilizáți, dar civilizáții barbariei!!

umbră majestosă și sombra, le reamintea vechile virtuți române, precum curagiul lor îi âmplea de spaimă și teróre!

Colosul de la nord — creștina Rusie, omnipotinte în moldo-romania, dictatore la stambul ca și la Habsburgii austriei, cunosce ca și Austria, valórea, tenacitatea și eroismul acestui popor resculat; cunoscea credințele sélle, dreptatea pretențiunelor și legalitatea aspirațiunelor sélle, precum cunosce și cruđimele opresorilor sui seculari; cunosce curagiul și spiritul sêu de sacrificie și abnegațiune, în momente supreme; și era naturalmente îngrijită despre rezultatele și dimensiunile unei revoluțiuni, în care își vede angajate nu numai interesele de moment, dar și proiectele pentru îndepărtatul viitor; în consecință, Ea își puné tóte puterile ca să supprime rescóla română, și sufocându'i țipátul, să arunce vélul morții, pe corpul națiunei. — . . . Dar justiția divină, geniul romanității a spulberatú acelu *vélú*, și a scosú pe *Lazar* din adânculú mormântulú!

Situațiunea noastră, situațiunea întregulú poporú românú din Dacia-traiană, era la 1848 cu atâtú mai precarie și mai desperată, cu câtú naționalitatea și originea noastră (1) era necunoscută europeii și latinității din occidente. Fără amici în apropiere, fără protectori și înconjurată — în mare parte — de națiuni ostile ginteii noastre, națiunii care ne ceré mórtea, pentru ca să'și póta elle rădica pe mormentele noastre, mărirea lorú pecătósă; — noi amú înfruntatú sinistrulú și amú triumfatú!

Care altú poporú, fiindú pusú în condițiunile romanilor, numai de la 1820 și 1848, ar mai fi eșitú la lumina Europei? Consulte adversarii nostri istoria poporelorú, și făcendú comparațiune, să răspundă ei însii, în conșință! Noă însă, fie-ne permisú a întreba pe cei ce au pervenitú a cunósce, fie prin propriulú studiú, fie prin premisele resumatulú nostru istoricú, câteva episoade din viața poporului în cuestiune: este viciulú sêu virtutea înăscută, este barbarismulú sêu spiritulú luminatú și uá conșință desceptată, care l'a pututú face să resbatá prin tenebrele mormântulú, și să éssá triumfá-

(1) Cancelariulú Rusiei *Neselrode* dicé în nota s'a către puterii, cö «originea pretinsei noastre naționalității, se perde în nóptea secolilorú; *une pretendu nationalité dont l'origine se perd dans le nuit des ages.*

toră din lupta seculară cu morțea?! Viciul distruge, întunecă, sugrumă conștiința la om ca și la națiuni; el precipită căderea;... triumful definitiv este numai al virtuților desceptate!

Care este morala și doctrina căderii democratismului din 1848, la Dunere și la popoarele Austriei? Primul său avântu sabbu zona orientului, a pus în admirațiune totă democrația occidentului, desceptându speranțele tuturor popoarelor subjugate! Eclata lui era cu atât mai importantă, pentru democrația continentului, cu cât el păre că asigură succesul și triumful libertăților, prin angajarea Austriei într'ua luptă teribilă!

Noi nu voim a face nici critica, nici istoria anilor 1848—49, și nici unu felu de procesu, civilizațiilor barbariei; dar ne permitem a face să se întrevașă din câteva acte, câtu de seductive, mascate și egoiste au fostu despozițiunile democratice, nu la aristocrația feudală, ci la feudații-liberali, la pseudo-democrații națiunei maghiare!

Mai înainte de tôte cată să constatăm în interesul adevărului istoric, că *Moldo-Romania* a fostu cea d'inteiă care a arborat *drapelul* libertății, în nmele democrației; și mișcarea românilor a ținut în locu pentru primul momentu, demarșele Rusiei. — Democrația Română a fostu singură care a tradus în programa revoluțiunei, preceptele și doctrinele lui *Christu*, făcendu din acé mărêță miscare, uă serbătore și mai mărêță; serbătore de renașcerea și înfrățirea întregulu popor; . . . Serbătore unică în analele revoluțiunei; fără vêsări de sânge fratucid!

Cum a debutat la 1848 *democrația magiară*, în *Hungaria*, *Banat* și *Transilvania*? . . . Istoria ne spune că a început prin *terorism* și a finit cu *orore* și *morțe*, prin *foc* și *sabie* prin *vandalism*, *violint* și *spoliatiuni*!! (1)

(1) Veđi cuvântul lui S. Bărnutu ținut în adunarea românilor la Blășie în ziua de 14/3 Maiu 1848, reproduș în Istoria românilor, a D-lui A. Papiu I. Tom. II, docum : XX. p. 307.... Veđi totu aci protestul adunării, contra Uniunei țerii transilvane cu H'ungaria.

Veđi pag. 295 acelașu tom — „postulatele romanilor formulate în 16 puncte, prin care cere între altele *Indipendința Națională*, *patriă și limbă*, *libertatea conștiinței (cultelor)*, *libertatea preseii a cuvântulu și a intrunirilor*; *înființarea juriulu*, *armare*, *abolitiunea legiloru barbare*, și confederațiune cu

Ună spirită de concuistă, uă pornire barbară fôră essemplu, pornire de desnaționalizare prin violinți și torturî ne mai audite, a fostă în re-sumatū, caracterulū democratismulū comedianu, care în fondū era unū *despotismū*, mai insuportabile de câtū absolutismulū autocratū, a'lū Austriei!

Atuncî ca și la 1861, 1866, 1867. *Atitudinea, liberalismulū, lo-yalitatea, Constituționalismulū, Civilitatea* și cu unū cuvântū *de-mocratia* modernilorū *Huni*, resuscită și resuscită suvenirile barba-rismulū din evulū mediū! . . . Umbrele celorū 40,000 de români că đuți în luptă, pentru libertatea popórelorū, pentru apărarea limbei, a patriei și a individualităței naționale, sunt monumentele barbaris-mulū huno-magiarū, pratticatū la 1848, în numele libertățilorū, în numele *Democrației!*

popórele liberale și democratice! cumca n'a înțelesū și pe Maghiari, ne spune semnificativele cuvinte a le repositulū Barnutiū, din menționata cuvên-tare (pag. 355) dicéndū a preposito de Uniune: Ce se atinge de întrebarea U-niuneî, adunarea să răspundă serbătorește dupădatina marilorū nostri strebanî, cum că: Senatu și poporulū Daco-românu, ține minte facerea de bine și nedrep-tatea. — Pe Unguri, fiind-că nu le pare rău de relele ce i-au făcutū, cō încă vrea a-î face unū rău și mai mare, nu-î iertă; Uniune și amiciția va lega cu ei, când o vor merita — *Senatus et Populus Daco-Romanus beneficii et injurie memor esse solet. Caeterum Ungaris, quoniam non poenitet, delicti gratiam non facit, foedus et amiciția dabuntur cum meruerint.*“

La Iuniu August 1848, petrecéndū în Romania și eū, cu alți compatrioți a'î mei, și luând parte la revoluțiune, amū făcut printr'unū articolū alū meū, pu-blicatū în điarulū, Poporulū Suveranū. No.19 đin 16 Augustū 1848, unū articolū întitulatū *Ungaria și Romania*, în care amū făcutū unū paralelismū între re-voluțiunea Română și maghiară, denunciandū și condamnând escesele și cruđi-mele patrate contra romanilor din ungaria.... Hasardulū a voitū ca după 20 de anni să dămū peste acelu numărū alū điarului, în colecțiunele unei Dómne ro-mâne (sora repositulū D. N. Balcescu) care în amabilitatea D-ei, ni-a făcutū grațiă a ni'lū imprumuta, și a ne pune în pozițiune ca să'lū reproducem în ace-stū opusculū! Noi ilū comunicămū cu plăcere lectorilor noștri:

Ugaria și Romania

15 Martiū fu đioa renascerii poporulai Ungaro-Maghiar, 15 Martiū fu đioa' în care patria Ungariei, salută pentru ânteia dată aurora libertății. Acéstă đî revărsă rađele prosperității peste patria Ungariei; totū acéstă đî solemnă, âm-plu pe toți fii Ungariei de speranță într'unū fiitorū ferice, și assecură națiilor

A nimici pe tirană, spre a'lu înlocui în sistemă, va să dăcă ôre democrație? . . . A sfidă *dreptulă omulă*, a ucide familia mare : naționalitățile; a le stinge prin sabie și focă, constituă ôre morala principiiloră democratice? ! Éccă ce a voită, pur și simplu natiunea magiară prin revoluțiunea de la 1848 !

Pôte fi justă și ecuitabilă ca *patru miliône* de magiari,(?) resfirați în cea măi mare parte, între *Slavi*, *Ruteni*, *Germani* și *Romani*, să 'și supună, nu prin puterea loră, ci printr'ună compromisă cu Austria, Doue-spre-șepte miliône de *Romani* și *Slavi*? !

Dar pretinsulă și fabulosulă dreptă istorică, relicuiele sălbatăciei hunice, din timpii primei s'elle aparițiunii în Europa — pîrghia moderniloră arpadiani, nu pôte fi atâtă de puternică, pentru ca *Europa* se consacre în secolulă nostru, principiulă de cötöpire și de assassinarea naeterogene inviolabilitatea naționalității ; spiritulă popululă într'acea și se desceptă din letargie prin resunetulă libertății ; o singură și sfărămă catenele sclavismulă împletite de atâtă ană ;

Acumulă Ungaria se credea ferice, ferice pentru eternă ; bucuria suridea tuturor, și ună echo de fraternitate, egalitate și dulcea libertate resună în tötö ungiurile ; BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar vai! . . acestă echo a fost amăgitor, acestă suris a fost satirică, acestă speranță nutrea poporulă cu balsamă inveninată, fericirea fu momentană, rașele seninulă *prin o constringere se resfrîseră* de o cam dată numai asupra Maghiariloră. — Acești patrioți attraseră drepturi și prerogative numai pentru sine ; compuseră ună minister de bărbați din sinulă s'eu, începură cu energie entusiastică a consolida fericirea Patriei, pe bazele proprie, lăsară politica în légănulă unde gema pîn'aci, se abătură dela principiulă libertății, uitându-și de respectulă cu care erau datori celor alte nații, de care e impopulată Ungaria, în numără prepoderantă, sugrumară tötö naționalitățile, se incercară a sustrage oră ce drept compatrioțiloră s'ei Romani și slavi, și necontenitele insulte dederă ocaziune intrigelor ; se desvoltă ura antică între tustrelle nații: dede ună impulsă de violare, vulcanulă errumpse, și astă-đi patria Ungariei, ce se credea ună paradisă regenerată, este teatrulă resbelulă civilă ; și ce este măi de tenut, ne pređice o ruinare totală, o appunere eternă ; acumă când încă scăparea e posibilă, și cu măi pușniă difficultate, cândă balsamulă viudecătoră se pôte da Ungariei, patrioții Maghiari rezimați pe ună curagiă deșertă, pe ambiție extravagantă, și pe puteri negative, și stôrse din vinele lor ; retăcescă prin labirintulă illusiiloră și cu încetulă se văd atrași între stâncele Silei și *Charibdei* ; aci voră cădea victimă ambiției, victimă prerogativeloră injuste, atrăgându assupra lor blestemulă posterității.

Maghiarilor ! -- Cinci luni de cândă s'a proclamată Constituția vöstră, și

ționalităților ! Și oare, și-ar poté asecura *Magiarii*, *Habsburgii* séu chiar și *Rusia* pentru totă timpă uă domenitațiune acuisă în puterea *Dreptului celui mai tare* ?

J. J. Rousseau dice cō celū mai tare nu este destul de tare ca să potă domina și ține sub jugū pe cōi debili, dacā forța nu se va transforma în dreptū, și supunerea în devotamentū ! (2)

Arū fi uă gratuită amăgire a se presupune, cō româniī vorū aderă până în cele din urmă la răpirea transilvaniei etc.

Nici uă dată magiarii nu vorū avé simpatiele și devoțiunea romanilorū ultragiati ; și cu atâtū mai puçinū concursulū lorū în timpū de pericolū !

Nici uă dată româniī nu vorū renuncia la individualitatea naționumăi douē luni dela revoluția română ; — nobilimea vōstră, magnați vostri, aū depusă număi de cât prerogativele, aū împărțitū drepturile și privilegiile lor cu vulgulū vostru, ce era atâtū de insetatū după densele, — voi toți ați aergatū să consacrați averea pe altarulū Patriei ; p'atunci, uniī din nobili nostri își părăsiră patria, exportară tesaurile pe pământū străinū, intr'unū timpū atâtū de criticū, și pe cândū fiī patriei române, înălța la ceruri, imnuri de mulțumire pentru câștigata libertate ; nobiliī nostri expatriați, căutaū în tōte părțile pe inimiciī României, îi invitaū să sugrume libertatea, să prade patria noastră, patria lor ! Inșă Dumnezeu a priimit ruga noastră, căci în numele lui și cu speranță în ajutorulū crucii selle, amū proclamatū libertatea. — M'am abătutū dela questiune, dar amū vrut să comemoređū faptele gloriose alle nobiliī vōstre, și să mustrezū purtarea unor magnați Români.

Maghiarilor ! Constituția vōstră se baséză pe principiile nōstre, cauza vōstră e cauza României, inșă căile sunt diferite ; astă-đi câmpiile vōstre ne presintă imaginea cea mai funestă, elle s'aū prefăcut în teatrulū resbelului ; alle nōstre intr'un templu sacru ; pe câmpiile vōstre curge rēu de sângele concetățenilorū, voi călcați pe cadavrele lor ; pe cândū câmpiile Române suntū in florite, suntū mărețe, pure, inocente, ca aurora dimineții și ca vergina libertate ! Pe câmpiile nōstre s'a coboritū divinitatea resfrântă prin rađele tricolorului naționalū, care infășiōră cu fală văile ; popoulū nostru celebreză serbări pe câmpii libertății, popoulū vostru se conduce de voi inșivă la peire : semnalulū nostru e dreptatea și frăția, al vostru e discordia și orgoliulū ! Care e cauza acestor deosebiri ? voi o cunōșteți pré bine ! Cu cât magnații vostri aū fostū de generoși la începutū, cu atât ai nostri aū fostū de amănători ; și cu cât nația maghiară e de injustă cu compatrioții sēi, cu atât suntū Româniī mai consecuenți în mersulū lorū, ținnd tare la programa Constituției ; împărțirea drepturilor cu toți în genere, respectarea naționalității în specie ; este o nouă probă de virtutea Românilor ; iată diferența între Români și Maghiari !

nale, pe pământul transilvaniei autonome a Banatului și a părților române din Hungaria !

Cu incetarea puterei, dispăre dreptul sălbătéciei, *dice Rousseau*; și un asemenea drept lipsit de baza moralității; nu este, nu poate fi *un drept* !

Nici uă dată romanii, nu vor poté să renuncie la libertatea de om, la dreptul lor de familie, de națiune, de popor latin, căci a renuncia la libertate, este a renuncia la calitatea sa de om, a renuncia la devotamentul datorit *romanismului* ! « *renoncer à sa liberté, c'est renoncer à sa qualité de homme aux droits de l'humanité même a ses devoirs* ! »

Jurămintele regalii, lupta cu vânturi și totă Don-Quisotiada inauguratiunei, cu parodia Standardelor, adunate de prin Cochinchina-

Maghiarilor ! - România liberă, vă Salută patria, ce este un stat liber și vecin, vă dechiară din nou simpatiile fraterne, și crede că voi veți corespunde la dăsele ; vede eroismul vostru, și crede de sigur că nu veți putea să denegați nici fiilor ei (a României) un asemenea merit, România compătinesce de sorțea voastră vădendă pericolul ce vă amenință, poziția nu o iartă să facă ceva mai mult ; frații noștri transilvăneni și Banateni cunoscă că interesele României sunt și ale voștre ; ei sunt peste trei milioane, sunt bravi, ei ne iubesc, și urăsc pe inamicii fraților lor, ei v'au oferit amicitia, voi ați refuzat-o, ei v'au întins mâna de ajutor, singurul mijloc ce poté să vă zmulgă din pericol, voi i'ați respins, ați respins pe frații noștri, și acum când sunteți în agonia morții, voi totuși persecutați, persecutați junimea inteligentă a Românilor, ce este sufletul popoului. — și noi să fim amicii voștri ?! Voi în loc d'ă căuta simpatia compatrioților voștri Români, îi alugați, îmbrânciți pe aceia ce au susținut totdeauna cauza voastră, pe aceia cu cari ați fost până acum tari ; faceți și mai mult, semănați ura și între poporul român și Maghiar, cereți toate mijloacele prin cari ați putea se-î resculăți în contra voastră ; le explicați libertatea prin terorism, însă românii sunt buni și pacienți, ei vădă desperația voastră, și voi nu vedeți că sunteți izolați, că nu aveți de cât numai simpatia românilor și cu toate acestea abusați de bunăvoința lor ; voi desarmați pe frații noștri, și diceți că sunteți amicii României ; au poté credeți, că ei vor întorče armele în contra voastră, ca să-și resbune de fără-de-legile voștre, s'au cugetați a le sugruma naționalitatea ? căci vă temeți de armele lor ! sunteți amăgiți ! Lăsați egoismul și urmați pe calea României, care își îmbrăcișează pe toți fiii săi fără distincțiune ; Europa pătrunsă de virtuțile Romanilor, îi protegia astăzi, și România este mîndră de protecțiunea ei ; România protegiată de toată Europa, va să fie amică sinceră și fidelă cu vecinii săi. Ea va dice s'o imitați în

na, și prezentate la desmormântarea tradițiilor de concuistă și răpire, cu ocasiunea încoronării Regelui Ferdinand V, n'au putut evită catastrofa din 1848! Și cauza magiară a cădută, pentru că era fondată pe legende, și demonstrațiunii edificante!

Democrația a cădută în H'ungaria nu prin cauza magiară, ci prin lipsă de democrație la maghiari; și cum cō ea n'a avută nici uă dată vieța la civilizații barbariei, probă principiile și doctrinele lor; actele dietali din 1848—9 și 1861, 1866—7, care au provocat atunci, precum voră provoca și în vitoră, resbelulă civile!

Emigrații (maghiari:) și-au pusă tōte puterile în Essiliu, a face pe *Europa democrată* să credă cō cauza loră a fostă *causa democrației*, în H'ungaria, și cō căderea *Ei* a fostă rezultatulă alianței române cu absolutismulă Habsburgiloră! Amăgirea le-a succedă cu atătă mai ușoră, cu cătă natura omului fiindă fōrte patetică, s'a înduplecată a crede cō națiunea maghiară este martiră, este robită, și cō are drepturi la viață și libertate! Noi n'amă avă, pentru a constata amăgirea, de cătă să ne raportămă la actele națiunei maghiare din 1848—9, și să revelămă urmările din 1866—7. Căsupre a se vedă cătă de pușină sinceritate și chiar loialitate au pusă *capii* essiliaților maghiari, făcendă istoria revoluțiunei maghiare, în străinătate!!

Dacă alianța romaniloră cu absolutismulă camarilei habsburge, a causată căderea H'ngariei, apoi rămâne bine constatată, cō puterea maghiară este nulă fōră Habsburgi seú fōră români! mărturisirea este naivă, și tot-d'odată instructivă pentru cei ce 'și facă iluziuni asupra resulseloră maghiare! Și noi satisfăcuți prin această confesiune, ne permitemă a întreba: «Cumă de se aliadă la 1866—7 democrația Maghiară, cu absolutismulă Habsburgiloră din 1848? acest punctă, și să împărțiți egal libertățile cu compatrioții vostri Români și Slavii, dacă voiți ca pericolulă să dispară și să triunfe cauza vōstră! iubiți pe frații noștri ca să fiți uniti și tari unii prin alții, fașia cu inimiții libertăților! patriile nōste vor fi garantate, și posteritatea ne va bine-cuvēnta.

București 16 Augustă 1848.

(2) Le plus fort n'est jamais assez fort pour être toujours le maitre, s'il ne transform sa force en droit, et l'obéissance en devoir. — Or, qu'est-ce qu'un droit qui pèrit quand la force cesse? On voit que cet mot de droit n'ajoute rien a la force; il ne signifie ici rien du tout. J. J. Rousseau, Contrat Social II, p. 586 Chap. III.

cum să ne explicăm metamorfosa din 1866? Care din două s'a convertit? Care din ei și-a renegat principiile?... A cedat democrația, absolutismului, s'eu absolutismului, Democrației? În totu casulă acestu *eclectismu* politicu, este uă acuisțiune surprindătoare pentru sciințele politice !... *O Tempora!*... *O Mores!*

Adevărulă istoricū este, cō regele *Ferdinand: V.* fiindu la 1848, surprinsu prin evenimentele din *Germania, Italia* și mica *România*, își perdusă totu cumpetulū; și este notoriū, cum cō maghiarii, usând de reușirea revoluțiunei în Viena (pusa în scena prin ei, după cum pretinde rumorea publică:) și prin urmare de strimtorarea dinastiei, aū mersu să-ī storcă, nu prin puterea armelorū, ci prin protestațiunilă umile și devote, prin omagiū de fidelitate, prin promisiunilă analoge cu cele din 1741 și 1866, — concesiunilă egoiste, concesiunilă dualiste, în sensu feudalo-absolutistū (în privința popórelorū nemaghiare:) și sub motivū de consolidare pentru binele dinastiei, susținend prin deputațiunea trimisă la Viena, din sēnulă Camerei: cō făcēndu-se Hungariei cerutele concesiunilă, națiunea maghiară va fi pusă în pozițiune, să garanteze cu mai multă eficacitate, și posesiunele dinastiei, în *Italia* și *Egemonia ei* în *Germania* (1)!!...

Acesta este faptulă istoricū, și atitudinea maghiară fație cu romanilă și Slavilă; promulgarea legilorū marțiale și de asediū; instituirea tribunalelorū de sânge, în transilvania, Banatu, Croația Sirmiu, și în părțile romane din Hungaria, constată la evidența, cō concesiunile stórse prin lase și viclene amēgiri, aū fostu menite numai, ca să asigure maghiarilorū uă dominațiune absolută, peste națiunile nemaghiare din Hungaria, Croatia, Transilvania, Banatu și părțile anesse, facilitāndu-le unirea, anecsarea și maghiarisarea acestorū țerrilă, prin celū mai cumplitū terorismū !! Terorismulū și Essecuțiunile aū fostu și scopulū și efectulă acelorū concesiunilă; prin terorismū și vandalismū, s'a inauguratū în Hungaria, era libertățilorū dela 1848 !!

Pronunciarea numelū de Românū și de Slavū, opunerea pacifica la introducerea limbei maghiare, în scolilă și bisericii romāne, era uă crimă de înalță trădare, și punita cu pena capitală.

(1) Veđi *Diariulă, Zukunft*. No. 280. din 5 Decembre 867. subț rubrica, *Journal-revue!*

Justiția, civilitatea și democrația maghiară, era mórtea pentru români și slavî, mórte prin tortură, sabie și foc, pentru celú ce ținea la limba, naționalitatea s'a, și nu primea maghiarismulú, adecă *sinucidulú!*

Causa maghiară a căutatú să triumfe prin sânge, și a cădută înecatá în sângele séu propriú!

Ómenii (1.) și faptele națiunei maghiare de astăđi, sunt ómenii și faptele din anulú 1848—9; dacá prin urmare, curéndú séu mai târđiú, acelea-și cause vorú produce acelea-și efecte; și daca capulú *medusei* va secera la 1868, recoltele din 1848—9, să nu se mai đică cò culpa este la *romani* și *Slavi*.

Romani și *Slavi*, vor lupta la 1868. și în toți timpii, precumú au luptatú în trecutú, pentru sacrulú lor dreptú; vorú lupta subtú drapelulú *Unitățilorú Naționale*, modernulú *dreptú* alú *gintelorú*, fiindú siguri cò vor învinge în *acest semnú de viață*; care este salvarea, garanția și prosperitatea popórelorú!

Cumú se devotá națiunea maghiară acestei *Divinități*? Cumú respectá *ea* noua *religiune politică*, credințele europeii din 1867!? Ce cere democrația maghiară, astăđi, dela *Romani* și *Slavi*, în numele *civilităței* și a *democratismulú*?... Le cere pămêntulú, și prin elú, *puterea*; le cere naționalitatea și prin ea, *viața*!... Acésta este devotamentulú, democratismulú, justiția și ecuitatea Hunilorú din 1867!!!

Actulú de anesarea *Transilvaniei* și a *Croației*, essecutatú la 1867, prin călcarea și violațiunea legilorú fundamentale, essecutatú în puterea *dreptulú celú mai tare*, este *primulú Sfidú* ce se aduce noulú *Dreptú* europeanú!

Ca spoliațiune, elú este nulú în dreptú, și de nulú Effectú pentru *Romani* și *Slavi*!

Protestele solemne, rădicate în numele inprescriptibelú *Dreptú*,

(1) Deak, Andrassy. Oetwoes, Nyary, Perczel, Klapka, Kmety, Horvat, Wucowici etc. somitățile anulú 1866—7 suntú somitațile din anulú 1848. Ia 1866. ca și la 1848, s'a proclamatú și s'a essecutatú Unirea transilvaniei și a Croației prin violența; s'a insultatu dreptulú Naționalitățilorú, atancí prin terorismú armatú, astăzi prin mahiavelismú cinicú; atuncí ca și acumú prin neștiința democratismulú!

contra violinței, face să dispară până și umbra de legalitate la un act de asemenea natură !

Prin acele proteste, românii declară în fața *Europei*, că transacțiunea traficătoare, mijlocită între Austria și Hungaria, nu-i obligă și nu-i poate privi nici în bine nici în rău, nici pentru acum și nici pentru viitor !!...

Acel act fără titlu, uă acuișițiune, eminentemente ilegală, viciată chiar și prin incapacitatea unei înstreinări, de absoluta nulitate, fără competență, nu va putea fi oposabile nici-uă-dată romanilor, nici ca lovire de Stat, nici ca fapt implinitu, nici ca lucru judecat; dar le va da dreptul, nu numai ca să-'și revendice sacralul patrimoniū dela ilegalii și silnicii detentori, ci tot-d'ua-dată să considere și perimat dreptul Habsburgilor, la corona transilvaniei!.. Nici formele din Pesta, nici parodiile din Camera dela Cluju, convocată pe basa legilor din 1437, nu vor putea consfinți, și nici acoperi vicierile, nulitățile de fond !

Dar, Românii vor avea tot dreptul să răspundă detentorilor și traficătorilor păgâni, cu adagiul juridic » *Quid quid factum de nobis, sine nobis, neque pro nobis neque contra nos ! de ore ce peccătosa vëndare de suflete și țerră, s'a făcut fără consimțimentul lor, și contra vointei poporului român.*

Elu va suferi consecințele forței majore de moment, consecintele actului de barbarie din 1867, dar nici uă dată uu va renunța la independința și autonomia pământului român, și nici la naționalitatea s'a, la individualitatea s'a !

Transilvania, Banatul(1) *Biorea, Bucovina, Marmatia*, sunt tot

(1) Cum că idea și consciința unității romane a fost pururea desceaptă la românii transilvăneni și banatieni, am probat cu istoria în mână, prin toate acele resculări, despre care am făcut mențiune în această lucrare ; și acum mai venim să dăm lectorilor noștri, uă nouă probă în această privință, comemorând și despre vastul proiect de *Unire*, alu bravulu eroi român **Jumanea**, despre care ne spune tradițiunea, că fiind căpitanu de graniță, în regimentul român-banatian dela Caransebesu, și aflându-se în captivitatea francesă, aru fi conceput acolo, vastul și eroicul plan de a libera banatul și transilvania de subt Austria, spre a le intruni cu romania și moldova ; dar fiindu trădat de un preot sârbu din comuna *Crucita* (lângă biserica albă), a fost judecat și condamnat la mörte pentru înalta trădare și rebeliune, și a fost essecu-

atâtă de puțin maghiare, câtă de puțin este și *H'ungaria* uă țerră Austriacă; totă atâtă de puțină *Austriace*, pe câtă este *Basarabia* Russă; pe câtă a fostă și *Lombardo-Veneția*, și pe câtă este și astă-dî de dreptă *Tirolulă* de la *Sud*, pămëntă Austriacă!

IV.

«Les peuples fondés par le créateur dans leur *individualité* propres à eux et distinctives dont l'expression se manifeste dans leur langues *divisés en familles!*... ils sont pèdestinés pour forme une union harmonieuse.... leur individualité spèciale et distinctive... est inviolable comme ordonnance et loi divine!

La naționalite... exprime son caracter dans la langue, elle se défend de ce bouclier, si l'on veut porter atteint à elle!! — Program de Paix Européenne 1867.

Din aglomerațiunii incoerente (ținute în puterea dreptului celui mai tare), din statutele bastarde, ostile, cu tendinți și aspirațiunii oposite, compuse din elemente eterogene; nu va potè eși nici-uă-dată

tat la 1812 în Timisióra, capitala banatului; atâtă essecuțiunea cât și cauza condemnărei sèlle la mórte, sunt fapte positive și de noterietate publica, în tot banatulă. Tradițiunea dândune amênuntele acestui faptă istoricū, ne spune cu positivitate, cō elū și compania s'a, fiind ordonatū a lua dela francesi uă pozițiune însemnată, a luptat în fruntea corpului ce'lū însocia, cu unū eroismū admirabile, cō i-a succesū a lua pozițiunea, dar cō mica companie romană, fiind în urmă abandonata prin retragerea marelui corpū nemțescū, și remăind a luptă singură contra atacului francesiloră re'ntorsî, a cădută rănită și prisionieru cu toți tovarășiî suî; statura lui athletică, curagiulū sēū și a micei conpognie, dar mai multî încă *limba lorū română*, atragēnd atențiunea superiorilorū comandantî francesi, 'i-a datū ocașiune a se presenta marelui *Napoleon I*; și să dīce cō comunicāndū proiectele sèlle marelui imperatore, ar fi și luatū engagiamentulū, de a face armatei francese serviciî la Dunerea de josū, prin resculara romanilorū, ce convenea imperatorelui, atâtū în privința Austriei cât și în a Russei, care ocupasă Moldova; cō la casū de isbutire, franciā și elū (imperatorele) va sprijini cauza română. *Jumanca* liberat din captivitate și re'ntorsū a casă, s'a pusū numai de câtū pe lucru, și să dīse cō pregătisă totulū pentru essecutarea oriașului sēū proiect; Să mai dīce cō s'a fostū pus în relațiunii și cu partitulū bătrānului *Caragiorge* principele Serbiei, și cō hotărise ca să intre degi, zat în dīoa de Rusalie, în cetatea timisórei, cu mica s'a armată de grānicerî.

uă *unitatea politică* maghiară séu Austriacă, în acestu secolu alu a-sociațiunelorū libere; *Uă unitate* folositoare Europei, și corespondetőre ideilorū moderne!

Apoi nu pôte fi permisū a se cere națiunei române, să 'și sacrifice propria s'a conservațiune, în interesulū utopiilorū și a proiectelorū maghiare; (1) din contra, Ea avëndū dreptū la uă vietă proprie a s'a, și dreptulū fiind creatū pentru tôte națiuneln viue (le droit essist pour la vie), este datore chiar, a 'și concentra tótă energia pentru formarea unui organismū propriū, constituitū într'uă *unitate națională*!

Dacă maghiarii nu vorū să recunoscă, cō secolulū în care trăimū nu este alū concuistelorū, apoi arū face bine celū pučinū să nu uite, cō Hungaria chiarū nu este pământu exclusivū maghiaru; cō la frontierile regatului, suntū alte națiuni care au drepturi incontestabile asupra țărilorū din confederațiunea Hungară, și suntū legate prin sânge, prin origine, prin aspirațiunii și tendinți, cu majoritatea populațiunei din acea Hungarie; să nu uite cō patriele române din imperiulū Austriei, n'a fostū de dreptū, nu este, și nu va poté fi nici uă-dată, pământulū maghiarū séu Austriacū; cō are se remână în toți timpii, aceea ce pururea a fostū: Uă mare *Patrie* latino-română, identificată cu numele de *Romanū* încă din anulū 102!... Scăldată de 18 secole în sângele și lacrimile poporului românū! Să nu uite în fine, cō poporulū este care imprimă pământului ocupatū de

importândū armele ascunse prin care, încărcate cu cereale, și surprindend garnisona Cetăței, s'o desarmeze și să 'și începă operațiunea din acestū centru fortificatū! Ultimele sēlle cuvinte rostite după Esafod, către mulțimea poporului adunatū la acea essecuțiune, să pēstrează la romanii banatului ca uă tradițiune scumpa, trecând dela părinți la fi: Ea este caracteristică și meritorie sub tôte punctele de vedere, noi o reproducemū după cum amū priimit'o prin viulū graiū alū tradițiunei: Frațilorū! ȕice *Jumanca* «Am voit să ajutū invierea nēmului «meū românescū, dar să vede cō D-ȕeū na voitū să se facă prin mijlocirea mea, «uă faptă ca acēsta. Nădejduescū cō elū vē va trimite unū alt mântuitorū, mai vrednicū de cât mine!

(1) Loche ȕice cō Dumneȕeū și natura, nu permite omulū a se abandona singur pe sine, astfelū în câtū se 'și neglige propria s'a conservațiune. -- «Dieu et la nature ne permettent jamais à qui que ce soit de s'abandonér tellement soi même, que de nēgliger sa proprē conservation... L'Erminier. Philosophie de Droit. T. 2 p. 126.

dênsulă, numele sêu naționale ; și prin urmare teritoriulă română dela Tibiscu și până în Carpați, nu pôte fi nici statu maghiară, nici Slavă, nici Germană, nici Austriacu!

Celă mai *puternică argumentă pentru uă unitate politică* la română, ni'lă dă chiară Austria și națiunea maghiară.

Cumă?... Austria speră a deveni forțe și *Unitară* în Statulă ei poliglotă!... Națiunea maghiară cere a constitui, în interesulă Europei — pe ună teritoriă ocupată de *Romană, Slavă, Dalmato-Croați, Italiană, Rutenă, Slovaci, Ruși, Germani, etc. Jidani*, uă *Unitate politică maghiară!* Cere în numele a 3 $\frac{1}{2}$ milióne de *maghiari*, jugulă pentru 9 milióne de ne *maghiari*.

Și *Română*, uniți prin genetica loră, prin sânge, limbă, moravuri, tradițiuni, credințe, aspirațiuni, suveniră și reminiscenți; Română, în numără de opt milióne să nu pótă constitui uă *unitate politică*, pe ună teritoriă pură Românescă?! Dar omogenitatea este primulă, esclusivulă și geneticulă elementu ală *unităței!* Noi sciamă, cō atătă în mundulă fisicu cât și în celă morală, și în tóta natura, elementele eterogene, pururea se combătă!! Remâne dar constatată cō Imposibilulă la Maghiari și la Austria, este posibilă, este naționale număi la *Română, Germană și Slavă!*

Nu este, nu pôte fi adevărată *unitate* la care tinde Austria și națiunea Maghiară; dar este ună simulacru plagiată, uă tristă Copie după modelulă *asociațiunelor libere* din statele Americăi și Helvețiane; copia nu este una cu originalulă, și originalulă nu pôte fi de câtă acolo, unde este și ună *element de uuire, voința de asociațiune, comunitate de interese, caracterulă de libertate!* Apoi ce aū Română comună cu Maghiariă? Ei ne ceră *Independința, Naționalitatea, Viața*, și noi să avemă interesă la *viața* maghiară?! Ei luptă pentru uă legitimitate pretinsă istorică, pentru legendele din evulă mediū!... Noi ceremă în numele dreptulă modernă, drepturi și libertate pentru omă, familie și națiună!... Ei luptă a ne ține subț jugulă barbariei; și noi să ne interesămă la libertatea și independința poporului Maghiar?!... Diferențele sunt mari, și naturale între română și Maghiari; între Maghiari și Austria; între Austria și Română, Slavă Maghiariă, Boemiă, Rusă, din imperiulă ei!... Nu este conciliabilă ceea ce voră ei să concilieze!...

Sistemul Dualismului de ađi este prea naturalū la Austria, este în tradițiunile ei seculare! Ea nu caută uă *unitate* după ideile moderne, în acestū dualismū, ci caută aceia ce tot-d'auna a făcutū puterea ei, adecă *Divisiunea* și *învrăjbirea popórelorū!*

Caută ceea ce ne spune deputatulū boem de *Rieger* : mijloculū celū mai sigurū, celū mai comodū, prin care *să apase pe de uă parte*, pe *Romāni* și *Slavi*, prin maghiari și Nemți, er pe de alta, să paralise puterea și unitatea maghiarā, prin urele și agitațiunile Romāno-Croațo-Slave, revoltate și ačițate contra elementulū maghiarū! (1) Caută capulū *meduzei* prin care dinastia Habsburga și-a ținutū viața, și până la 1848 și după 1848!.. *Unitatea decē*, nu póte face puterea popórelorū, după *doctrinile Austriei*, nici la *Dunerea* de josū nici la *Dunerea* de susū ; și *Ea* nu póte fi prin urmare, nici în intențiunile *Dualismului* din 1867 !

Darū óre *Beust*, omulū de ānimā, patriotulū germanū, eminentulū diplomatū, mentorele Sassoniei de ieri și alū Austriei de astăđi, a cugetatū elū, a face puterea Austriei, prin *acea Unitate* despicată în *Dualitate*?... Credemū cō da! în sensulū tradițiunelorū și a mașimei dinastice : *Divide et impera!* În sensulū, cum a operatū și elū ca ministru Sassonū, în înțelegere se vede cu Austria, pentru *Unitatea germanei*; ceea ce ne și esplică meritele sēle pentru Habsburgi și atracțiunea extremelorū, precum nu mai puținū ne îndemnā a susține, cō Dualismulū, este unū sistemū de predelecțiune în politica marelū ministru Sassono-Austriacū; și cō elū datoredā reputațiunea s'a în Germania, și pozițiunea ce ocupā în Austria, absolutamente acestū sistemū de unitate; reputațiune pe care a plătit' o Sassonia fórtē scumpū, și o va plăti Austria multū mai

(1) Oesterreich mischte sich in süd, und nord, ost und west peinlichst zudringlich und unermüdbar, in all und jegliche nationale wie politische Bewegung, protestirte gegen die Ereignisse in Spanien, Portugal und Frankreich, intervenirte in Unteritalien wie in Sardinien, intrigirte gegen Griechenland, verfolgte alle wirklichen oder eingebildeten Carbonari *aller nationalitäten*, legte sich auf ein Fingerziehen mit Russland in den *Donaufürstenthümer* um das *Verbrechen* des Verkaufes der Donanmündungen um so vortheilhafter ausführen zu Könen und verhehlte bei sich die *Slaven; Magyaren* und *Romänen* damit ja Keine dieser nationalitäten zu ungestorten Entwicklung gelange. — Preussen und Frankreich. 1867. p. 11.

scump; (1) mai scump de cum să ȳice cō arū fi plătit'o maghiari (2) în primulū lorū entusiasmū!

Prepastiosă este *Unitatea germană*, ni-a ȳisū Austria babilonică; prepăstiosă este *unitatea română* și *Slavă* ne ȳice Hungaria poliglotă, (3) și fie-care la rōndulū ei, ȳinde la acea *unitate*, una prin tendinȳi germanisatōre (4) fōră elementū propriū de viaȳă; alta prin maghiarisare hidōsă și repugnantă, fōră perspectiva la reușire; și ambele își consumă ultimele puteri, într'ua luptă chimerică, contra legilorū naturei, pentru ca în momentele critice să nu mai pōtă reziste torentulū de la Nordū și Sudū, și să péră cu unū momentū mai 'nainte în marele Oceanū alū Slavismulū.

Și acestū finalū inevitabile (5) și fōrte apropiatū, este garanȳia ce oferă *Europei*, — *Dualismulū Austro-Maghiaru*!

(1) După *Pointz*, autorele broșurei : Statulū sēu naȳionalitatea;— Dualismulū este egalū cu disoluȳiunea imperiulū, și elū considera Hungaria ca desfăcută de Austria «Es ist die Erwaegung massgebend, das sich die provinzen am linken ufer de Leitha leichter zu Deutschland schlagen lassen, wenn die am rechten ufer secediren : p. 39. staat oder nationalitaet, 1867 — I. Freimund ȳice asemenea în opulū sēu «Ooesterreich's zukunft p. 57. — că Dualismulū este desfiinȳarea Austriei» Die partei der magyarischen Dualisten baesichtigt im Grunde genommen, den zerfall oesterreich's! — și la altū locū ȳice (p. 61) cine pōte vorbi despre estrema stingă, boteȳatū cu ominosulū nurne de Tigrū, fōră a nu se ghīndi la sange!... Veȳi și citaȳiunile făcute din broșura lui Pohazka!

(2) Diariulū germanū : *Zukunft*, ne spune într'unū numerū alū sēu din 1867 Octobr.—Noemvr. cō magiarī arū fi făcutū ministrulū Beust unū micū darū (de vre-unū milion de florinī) pentru bunele servicii, în caua Dualismulū.

(3) Proba cō în Hungaria n'a essistatū nicī uă-datū uă naȳiune magiară, este epistola pontificelū *Inocentiedin* 1202, către regele H'ungariei, care ȳice : *Quia vero nec novum est nec absurdum, ut in regno tuo diversarum nationum conventus uni domino famulentur*. Cea ce va să ȳică cu Hungia nu este a maghiarilorū, pentru ca ei să și pōtă constitui uă unitate politică Magiară.

(4) *Pointz* ȳice în broșura s'a : Statulū sēu naȳionalităȳile : la p. 31 cō Austria nu pōte fi salvată din Babilonulū sēu decăt prin germanisarea tuturorū popōrelorū Austriei; și cō are dreptū a germanisa, fiindcă dinastia este de origină și naȳionalitate germană (auȳi motivū!), Grunde fur diē germanisirung Oestreichs sind (1) Seine majestat der kaiser ist ein Deutscher und die Kaiserliche familie ist eine Deutsche familie!... 2 Durch die germanisirung Oesterreichs, würde dasselbe ans jenem Babylon erretet werden! (Staat oder nationaletat.)

(5) Diariulū Magiar «*Pesii Kaplo*» vorbind în ȳilele trecute despre viitorulū Maghiarilorū, ȳice : Rusiī sunt fōrte resbelicī și Rusia va deveni în orientū

Dar unu asemenea sistemū de unități politice, este unu *scheletū fără viață*, unu *monstru hidosū*; este mai multū de câtū *ironie*, de câtū *Absurdū*; este unu *ridiculū* pentru timpūi nostri!

Unitatea, amū dișū pōte fi posibilă, numai la națiunī omogene, la asociațiunī libere, legate prin uă comunitate de interese, prin alianțe civile și prin aspirațiunī; posibila uumai fiind basată pe principiī de familie!

Aceste baze lipsescū și națiunei Maghiare, și Austriei, în față cu Romānī și Slavīi din Austria și Hungaria!

Noī amū vēdūtū prin ce mijlōce și sub ce condițiune speră și națiunea Maghiară, și Austria a'și realiza unū statū unitarū, politico-naționalū! (1)

În lipsă de principiī și baze naturale; în lipsa de interese comune,

ne'nvincibilă din momentulū co se va estinde până la Băleanu cum veți chema voi magiari, atunei pe Dumneđeū ca să vē scape de peirē în marele Oceanū alū Slavismului, de unde nu-mai este putință a mai re'nviaa naționalitatea noastră, acēsta va fi sōrta noastră, și nu este speranță ca să o putemū evita; (în introduțiunea grmană, o reproduce țiarulū *Zukunft* în No. 282 din 7 Decem. s. n. 1867 în următōrele: *Der Russe herrscht über ein treues Volk und wird im osten bald unüberwindlich. Bis es, ihm gelingt seine macht bis an den Balcan zu erweitern, wie wollt ghr dann den gott nennen, der die Magyaren vordem Aufgehen in slawischen meere, retten könnte?.... Das ist unser Schicksal und es ist keine Hoffnung vorhanden das wir ihm werden ausweihen komen. — Pesti Naplo.*

(1) În Epoca dca 1848/9, s'a impusū prin violență la mai multū decătū 300 persōne, de origina germană, slavă, rutena și Ebreă, magiarisarea numelui, dintre care cele m ī multe aū reclamatū la guvernū, îndată după căderea revoluțiunei magiare; reclamațiunile aū motivatū intervenirea guvernului, după cum ne proba circularea gubernatorelui civile și militare din 15 Decemv. 1849 No. 3366, subsemnata de L. *Wohlgemuth*; prin care se declara de nule tōte acele ilegale și violente maghiarisări de nume.—Publicistul german *Pointz*, publica în *Scrierea s'a Staat oder Naționalitat* la pag. 6—25 registrulū acolorū maghiarisări, din care ne permitemū a reproduce și aici câte-va esemple: Numele *Strasser* (ebr) s'a transformatū în magiarulū *Wassy*; *Corin* (ebr) în *Kornay*; *Jeiteles* (ebr) în *Jetelty*; *Scræder* în *Varsai*; *Winkler* (aum) în *Radvany*; *Bach* (ger) în *Pataky*; *Oeconomu* (dubiu) în *Gazda*; *Petrovits* (orva) s. *Teteny*; *Aron* (rom) în *Aranyos*; *Walter* în *Erdösy*; *Neupauer* (swab) în *Földy*; *Popovici* în *Papfy*; *Winterhalter* în *Teli*; *Hlavati* (slov) în *Tejesi Marcovicz* în *Elemér*; *Mayer* în *Batory*; *Stur* în *Honty*; *Nastredinovic*; în *Naszady*; *Kmet* în *Apafy*. e. t. c.

la Maghiari și Români; la Slavi, Romani, Germani și Maghiari; ei recunosc și chiar ne declară că sistemul de maghiarizare și germanizare este singurul lor mijloc!

Dar acest mijloc n'a putut avea putere nici sub presiunea celui mai cumplit terorism, din secolul XIV—XVII; el n'a reușit a desnaționaliza nici pe *Romani* nici pe Slavo-Croați și nici măcar pe Slovaci; precum n'a reușit nici cultura Germană a desnaționaliza pe maghiari, în profitul germanismului (1)!

Ceea ce dar nu s'a putut face în cursul de XIV secole, în acele vécuri de barbarie, nu se mai poate face astăzi de loc; uă tentativă în această direcțiune, ară provoca un nou resbel civil între Maghiari, Romani și Slavi!

Pacea și siguranța Europei, interesul și prosperitatea popórelor, binele Dinastiilor, reclamă imperios constituirea naționalităților, în corpuri mari omogene, în Unități harmonice, naționalo-politice!

Fie-cara națiune este pentru sine uă familie; fie-care familie își are individualitatea s'a specială și distinctivă, își are intereselle sële morale și materiale; își are propriul său destin! Individualitatea s'a națională este inalienabilă, (2) *sacră, inviolabilă* ca preceptele și legile devine!

A distruge uă națiune, a ucide uă familie, este un blâstem contra naturei (3), este un atentat împiu, contra celei mai sacre din propriătățile omenirei!!

(1) Autorele (anonim) broșurei *Preissen & Frankreich* (Prusia și Franția) dice la pag. 21 *Magyari n'au putut fi în cursul de 1000 anni, nici germanizați nici latinizați și cu atât mai puțin Slavizați, dar ei și-au menținut Egeonia în H'ungaria și au magiarizat și tot continua a magiarisa pe cele alte popóre.* — *Als diese mongolischen magyarren vor 1000 Jahren ihr heutiges Reich, eroberten, waren es ein parmal hundertausend-Reiter, in lacherlichster minoritat gegen die ureinvohner die sie unterjochten (?) , hinter diesen weit an Kultur zurük (wie sie noch inimer sind ! Anmer : des verf). Und ob diese magyarren auch heute kaum uber Vier millionen (nach statistischen daten bloss. 3¹/₂ million. — Amn : des Verf) Konten trotz fabelhaftesten Austrengungen (?) weder latinisirt noch germanisirt werden und slavisiert schon gar nicht.*

(2) J. J. *Rousseau*. tom. 3. — *Contratu social*. p. 581. chap. IV.

(3) *Lamartine*, *lecteurs pour tous*, la famille p. 202. *J'ai souvent compris qu'on voulüt étendre la famille ; mais la détruire !... C'est un blasphème contre la nature et une impiété contre le coeur humain !... — Montesquieu* *Esprit des lois*. p. 347. « La famille est une sorte de propriété : etc.

Și uă *unitate politico maghiară*, semnifica pentru Români și Slavi *distrugere*, atentatū *sacrilegiū*, *răpirea* cea mai criminală.

Daca secolulū nostru nu este pentru servituți, pentru concuiste în sensū feudalū, apoi elū nu pôte fi nici pentru destracțiune, în sensulū Austro-maghiarū.

Europa,... Potentații continentulū, vorū staturī mari, fondate la Apusū și răsăritū, pe ideile moderne, pe idea naționalităților; dar acestū scopū nu se va poté atinge prin înființarea unū imperiū orientale (Oest-reich.) sub dominațiunea Habsburgilorū austriei! Nici Romanii nici Slavii nu potū fi condamnați a primi jugulū unei dinastie, oribeles și ursuzes prin trecutulū ei; și nu este cuvântū a'i se sacrifica popórele orientulū, pentru cō a storsū pe cele: *Sudū-Nordu-Westice*!!

Este asemenea imposibile unū imperiū Orientalo-habsburgū, cu puntulū de gravitațiune în Pesta, (Babilonulū Hungariei)!

Două-spre-zece milióne Români și Slavi, : în Hungaria și Transilvania nu potū primi egemonia, supremațiunea unū poporū de trei milióne și jumătate; a unū poporū mai pučînū dezvoltatū, mai pučînū cultivatū și cultivabile, mai pučînū desceptū; cu tradițiunii, moravuri și tendinți barbare, mongolo-hunice!!

Este constantū și recunoscutū cō poporulū românū, cu tóte opiniriile Austro-maghiare, cu tóte vicisitudinile, cruđimele și tempestele din trecutū; cu tóte vessațiunile tiranice, cu tóte legile barbare, prin care 'li s'a interđisū, în cursū de mai multe vécuri, și până la 1849, nu numai de a'și crea instituțiunii de învățeméntū, dar li s'a definsū chiarū, prin legi scrise, a se ocupa de industrie și comerciū, închidēnduli-se tóte carierile economice, industriale și politice; preseriindu-li-se (în transilvania) până și porțulū țerănesc (național), din care nu le era permisū a eși; cu tóte aceste tiranice mesuri și impilări, elū, poporulū românū, astăđi ca și în trecutū, este superiorū în tóte, *nu numai Maghiarilorū*, dară și Sassilorū (poporulul Sassū) Secuilorū, Armenilorū, Svabilorū! (din Banatū).—*Renumitulū Duperer* ne spune, în oplu sēū; «*Les peuples de l'Autriche et de la Turquie* : cō *Romani aū înaintatū dela 1848*, în câtū nu numai

aŭ ajunsă în știință, artă și industrie, pe impilătorii lor, dar cō a întrecut și pe Sërbo-Croați și pe *Maghiari* (1).

Contingentul român din armata Austriei (2) ne constată cō și în acestŭ punctŭ sunt românii egali maghiarilorŭ, și cō armata Hungariei, nu este a națiunei maghiare, ci a națiunelor Hungariei, compuse din români slavî și maghiari !!... Ast-felŭ fiindŭ, rămâne învederatŭ cō națiunea maghiară nu numai nare nici unŭ titlu legalŭ și nici unŭ avantajiu, pentru uă unitate politică maghiară, în Hungaria poliglota, dar are tōte desavantagele în contra ei, prin urmare scopulŭ înaltŭ, conciliatorŭ și consolidatorŭ, nu va putea fi atinsŭ în orientele Europei, prin uă combinațiune care ar admite dominațiunea Habsburgilorŭ, séu egemonia și supremațiunea maghiară, în noua constalațiune a oriintelui; Ea n'arŭ respunde nici la idea mare, nici la esigintiele secolui nostru; dar arŭ perpetua prin nouele inecuitați, luptele intestinale, luptele seculare, între romani slavî și maghiari, și fiindŭ în locŭ progresulŭ și dezvoltarea genului umanŭ!

Nu, Austria și maghiarii nu potŭ avea principalulŭ rolŭ, în oriinte!

Orientulŭ Europei nu este patrimoniulŭ maghiarŭ, și cu atât mai puținŭ alŭ Habsburgilorŭ!

Romani, Slavii, Grecii, suntŭ proprietarii de drept și de faptŭ,

(1) Veđi articolulŭ *Italia si Romania* publicatŭ în ȕiarulŭ Italianŭ. *Il. Conte Cavour* No. 240. Torino 31 Aug. 867. — Veđi scrierea eruditului *Duperer* » *Les peuples de l'Austrie et de la Turquie* — Paris, 1850.

(2) După statistică, contingentul român în armata Austriei este următorŭ : I) Husari : a Reg. Imperat. Nicolau No. 2, $\frac{5}{10}$, adică jumătate românŭ : reg. Regele Bavariei, No. 3, $\frac{3}{10}$; — Regele Wurtemberg No. 4 $\frac{2}{10}$; reg. Princip. Lichtenstein No. 5, $\frac{6}{10}$; *Vênători* : I Batalion No. 23. $\frac{7}{10}$; II Batal. No. 28. $\frac{7}{10}$ *Artileria* Regiment. No. 12, $\frac{4}{10}$. *Infanterie* Imper. Alessandru No. 2, $\frac{8}{10}$; Contele Coronini No. 6, $\frac{3}{10}$; regi : Baron divoldi, No. 23, $\frac{3}{10}$; reg. Thun Hohenstein, No. 27, $\frac{4}{10}$; reg. Mar. Duce de Baden, No. 50, $\frac{3}{10}$; reg. Sachs ; Weimar Eisenach No. 64, 9 și $\frac{1}{2}$ din 10 părți. reg; Meklenburg Strelitz No. 31 $\frac{9}{10}$; reg. Anarchiducele : ferdinand Carl, No. 51, $\frac{7}{10}$; reg. arch. Ludwilh Victor, No. 65, $\frac{3}{10}$; reg. Iosif. Vict, No. 37, $\frac{6}{10}$; reg. Don Miguel, No. 39, $\frac{3}{10}$; reg. Contele gyulai, No. 32— $\frac{7}{10}$; reg. mar. princ. Csesarevits, No. 61— $\frac{9}{10}$, reg. baron Aleman No. 43— $\frac{7}{10}$; reg. de Niderlanda, No. 63— $\frac{9}{10}$; reg. Br. Kellner, No. 41— $\frac{5}{10}$. — *Confinele militare* : Banato-romanu, No. 13— $\frac{10}{10}$; — Ban. rom. Serbŭ, No. 14— $\frac{6}{10}$; Banat. romano-neamțu (Panciova). No. 12— $\frac{2}{10}$ *Depotu de fuhwesen* No. 10— $\frac{10}{10}$ Regiment de gendarmŭ No. 9 $\frac{10}{10}$.—

a întregului teritoriū ocupatū de d'înși, și nimicū nu'î împiedecă la formarea unei confederațiunii, în care va fi bine primită, va putea bine prospera și națiunea maghiară !

Slavii n'au a se teme de *romanii*, căci Ei pertine la uă familie mare Europeană, avëndū în capulū ei pe *Rusia*.

Romanii naū a se teme de *Slavii*, căci acestia fiindū tarī prin sine, aū necesitate de unū centru, ér nici decumū de uă estindere prin concuiste; apoi, ca *parte integrantă din marele corpū alū familiei latine, în occidentulū europeii, Națiunea Română* avëndū'și teritoriulū ei, prin limite bine precisate, nu pôte fi în pericolū a se perde în Oceanulū Slavismulū!... Viitoriulū și garanția Rusiei, consistëndū în desvoltarea stirpei sēlle, și ambițiunea ei fiindū satisfăcută prin rolulū și misiunea ce are, de a conduce destinele gintei Slave; nu va comite erorile *Romei Domnitōre*, spre a'și precipita căderea, aglomerându'și elemente eterogene, și prin urmare, ostile.

Grecia viitōre își are și ea, elementulū și teritoriulū sēū propriu, din care nu'î pôte fi permisū a eși; visulū la unū imperiū bizantinū nu'î pôte fi de folosū, pe câtū timp realizarea lui nu s'arū putea efectua, de câtū în prejudiciulū acelorā și popōre care aū provocatū căderea vechiulū Bizantiu ! Și noi avemū ferma credință, cō povățuită prin propriile suferințe, națiunea Elenă, va căuta amicia popōrelorū vecine, ferindu-se a intra de nouū în lupte sfșiitōre, din care a eșitū trunchiată și subjugată ! Uă loială, și sincera confederațiune cu națiunele invecinate, îi conferă tōte garanțiile pentru consolidarea și prosperitatea elementulū sēū naționale; pe când tentațiunile unū visū utopicū, i-arū distruge din capulū loculū, totū viitoriulū!!

Marea familiă germană, mai are unū singurū pasū, până la completarea grandioasei sēlle opere; și viitōrea ei misiune pare a fi de uă ordine cu multū mai superiōră de câtū ca să alimentede, prin autoritatea Ei, aspirațiunii impie, și să sprijine pornirile barbare, tendințele de concuiste și desnaționalizare, proiectele sacrilege, de asasinatū politicū; din care arū resulta uă serie de complicițiunii seriose; și prin care *Ea* s'ar pune în contradicțiune cu principiile, în a cărorū nume a făcutū *Unitatea Germană* !

În câtū despre națiunea maghiară, *Ea* nu'și pôte avé în acestū procesū, de câtū portiunea virilă, *legitima Ei*, în limitele propriulū

său teritoriū, care se oprește în Tibiscu, ca firescū hotarū! Peste această naturală frontieră (spre Carpați) Ea nu'și are nici elementū, nici titlu (1) nici teritoriu, și nici viitorū!

În vanū sunt tôte opintirile desperate; fōră folosū compromisulū cu Austria; în vanū, terorismulū ce'lū practică asupra Romānilorū și Slavilorū; în vanū, apelulū la legendele din evulū mediu, și tôte atentatele portate, în modū obstinatru, contra patrimoniilor și a naționalităței romane și croato-slave! Ele suntū de natură a provoca uă promptă cădere; și poporulū maghiarū, cată să nu uite cō ceea ce a fost posibilē la colosulū de la *Tibru*, în epoca grandetei sēlle, este mai multū de câtū posibilē la unū poporū în *infantiā*; (2) generositatea poporului germanū nu'ī va poté ajuta, și caracterulū său seriosū, nu'ī va permite a primi condițiunile unei aliante, (în care maghiarii potū avé advantage, și garanțiā pentru essistența lorū, érá nici de cum pentru proiecte nepiose) — cu precilū de a-și pāta mânele în sânge inocentū!

(1) Veđi điarulū *Romānulū* din 3 Iuniū 1867 arti. Romānia de peste Carpați! — Noī întrebāmū pe legistilū H'ungariei să ne spună ce drepturi pōte da maghiarilorū pretinsulū «*Ius virtuale*» în aplicațiunea lui la naționalitatea și patria română? Ce drepturi constituă pentru magiari, *anecdota* despre Carol Robert d'Anjon?!—Nu cumva și înfrângerea s'a, și bătaia ce a māncatū în Moldova, constituă ver-unū dreptū pentru magiari?! Cândū a domnitū Ludovic I la Adriatică și Marea Nēgră?! Nu cumva în fantasia maghiarilorū?! Historiculū Horvath, đicē cō Adam este magiarū! Când a numitū Ioane Huniady Domnū în Valahia? Care este aceliū Domnū?... Matea (celū mare, romānlū) a scăpatū cu fuga din Moldova!

Care istoriē vē spune domnilorū magiari, cō Sigismund Bathory avé de gubernatorū în Transilvania, pe eroulū nostru Mihaiū! ? tôte cronicile acelorū timpuri ne spunū cō Bathory a fostū bātutū și alungatū de Mihaiū! !....

Cine v'a spusū cō Carol VI a luatū Valahia mică cu drepturile corōnei magiare, dela Turci? Nu puneți malitie și în istorie! Armele romāne, armelē crestine, armele cruciadei, ordonate de Roma, a luptat cu Semiluna! Dar Sobiesky a scăpatū Viena, prin urmare Austria este a Poloniei!! Austria v'a scăpatū la Mohaci, prin urmare H'ungaria este a Austriei.

(2) Veđi în điarulū *Zukunft* No. 244 din 22 Oct. 1867 articolulū intitulatū *Votum eines ungarischen Hon ed's, zur Lösung der nationalitäten frage in Ungaru* — «für die Romer waere es besser gewesen, haetten sie dieses gewaltsame behandeln der Deutschen unterlassen, den gerade din germanen haben das römische Reich zerstört..... Dieses gilt in unserem Vaferlande, zwischen die

Insinuațiunile, protestațiunile și cocheteriele unei națiuni aliate cu Austria, nu potú avé precíu în ochii virilei națiuni germane; din contra, ele vorú face a se pune în questiune și sinceritatea și loialitatea maghiară; pierdendu'í, și în opiniunea *Austriei* și în a *Germaniei*!

Uă H'ungarie aliată cu Austria-habsburgă, ce are să caute în Germania?! Uă H'ungarie fórá Habsburgí, cum va avé să ne es-plice credința și protestațiunile de fidelitate, angajate dinastiei Habsburge? Să fie óre acéstă ecuivocitate, în caracterulú națiunei maghiare? póte fi Ea proprie a captiva seriositatea germană?!

Poporulú maghiarú își are condițiunea și garanția propriei sélle esistențe, íu propria s'a conduită! Și Ea trebuie să începă cu renun-ciarea la *legendele vécurilorú trecute*! Să se desfacă de uă stare vi-sătóre, pentru a poté fi mai descéptă, mai pozitivă!

Cu dinastia Habsburgă, este evidentú cò în lipsa de obiectú, nu putemú avé unú procesú!... Ea rămâne cu trecutulú Eí, fiind că n'a făcutú nimicú pentru unú viitorú, cum și-la creatú *Europa* de astăđí, în programulú *Eí*!

Habsburgíi au seménatú purarea vèntú, vorú culege decí și acum, fortună!.... Presupusa și multú vènturată *Eí* aliantă cu *Francia*, nu ne póte încuieta de locú!

Napoleon III, și gloriósa *Francie* nu'și va nega principiiele și tradițiunile sélle; nu va declina *missiunea* providențială, de a con-duce *destinele familiei latine*, și a *reconstitui* mână în mână cu *Italia*, *imperíulú latino-românú*, la *apusú* și *resăritú*! Nu va renuncia la proprietățile latinității din aceste două *Emisfere* (1)! Nu'și va în-fășura Drapelulú sèú, pe care este scrisú *dreptulú popórelorú, drep-tulú națiunelorú*!... Și apoi este sciutú că uă fatalitate inesplica-bilă, a făcutú purarea, ca alianta *Franciei* cu *Austria* să remână ste-

Slaven und Romanen anderseits.... was uns magyaren nicht gefallen wurde thun wir das den andern auch nicht, ansonst fallen wir in unserer *Jugend* noch dot hin, wohin die Römer in ihrer Grosse sturzten!.... Haltet mit dem eitlen Wahn ein womit ihr unsere Brüder der nicht magyarischen zunge, far keine nationen haltet und auf grund von ihrem nachtheil, durch *magyarisirung* und *zwang* (!!!) durch verschmelzung gross werden wollt.... Ansonst das in Zwist und Hader gerathene Haus fällt nml zusammensturtzt.—Ein Honve-Hauptman.

(1) Veđi Broșura *Preussen und Fraukreich* 1866 Col. Leipzig pag. 15 și 25.

rilă, și în totu casulū, neprofitabile Austriei; din contra să'î fie funestă și prejudiciosă, — după cum ne spune chiar și ȋiarulū francesū : *Le Temps*, în numerile sēlle din *Octomvrie*, anulū curentū !

Poporulū românū are *focariulū* sēu în România liberă, are drape-lulū marelū sēlle familie la *Francia*, sora majóră, și *Italia* mumă ! *România* liberă, are unū *Suveranū* din vechea famllie domnitóre : *Hohenzollern* ! . . În tradițiunea acestei familie este, a face din *statele mici, colosurī mari*, ér nicī decnm de *a perde* pe *cele mici* ! și noi sperăm în bunulū nostru geniu, în geniulū *Suveranulū românū: Hohenzollern*, cō 'lū va ajuta a ne conduce la *mărirea* din trecutū; *căci Mărirea și Unitatea, este Devisa* glōriosei și augustei sēlle familie !

Prin acēsta credemū cō amū respunsū și maghiarilorū și slavilorū ! cō vomū fi liniștitū, la româniī bine simțitorī, legitimele îngrijirī !

Între *Cazacismū* și *Americanismū* ; ca *Tesă* și *Antitesă*, nu po-temū avé altă *Sintesă* de câtū : Constituirea celorū trei familie mari Europene : în *Unitatea-Latină*, *Unitatea-Germană*, *Unitatea-Slavă* ! tustrele egalū îndreptățite prin pozițiunea lorū, a menține *equilibriulū europēi*, și a garanta prin unire, pacea și înfrățirea popóre-lorū din obosita *Europă*.

În acēsta *Sintesa*, verdictulū Europei urmēză a fi pentru noi *Româniī* favorabile, pentru ca elū să pótă fi basatū pe ecuitate și ju-știție !

Europa cunósce și scie pré bine cō noi prin originea, limba, dati-
nele, moravurile și tradițiunile nōstre, facemū *parte integrantă* în *Unitatea-Latină* !

Scie, cō teritoriulū d'între Tibiscū și până în H'Emu, este patri-
moniū latino-romanū; cō statulū romano-latinū, are prin uă pose-
siune milenară, titlulū celū măi puternicū, asupra aviticulū patri-
moniu; Scie cō prin omogeneitatea elementulū sēu, poporulū *românū*, póte avé legitime aspirațiuni la uă individualitate și indepen-
dința națiōnală; cō prin serviciile sēlle din trecutū, și prin vitalita-
tea caracterulū sēu, are mari titluri la justiția și protecțiunea *Eu-
ropēi*, precum are și dreptulū a se constitui într'ua *unitate-politică*
pe teritoriulū sēu, și a se realia cu *marē familiă latină*; prin
urmare 'î va face dreptate, în numele sacrulū dreptū alū omenirei !

Reabilitată ast-felū familia latină, în Oriinte, *Ea* nu va lipsi a'și regula cneștiunele de interesū comunū: politico-naționalū, în viitorulū congresū *latină*, pe tiermuriī *Seinei*; precum va trebui să'și regulede și interesele arhiologice, la uă esposițiune viitoare arhiologică, pe tiermuriī *Tibrului*!

Distanțele nu vorū poté să împiedece proiectata soluțiune! Distanța în timpii nostri nu mai poté rădica dificultăți în consiliile Europei..... Mâne *estremulū Americēi* de nordū, va învinge distanța colosală care o desparte de *estremulū Europei*!

În consecuență, avemū tótă credința, că geniulū seculū nostru, va face să triumfe, *programa noastră, credința noastră*; și *Ea* bine essaminată, ne va convinge, că *Unitatea Latină* nu poté fi nici *visū* nici *utopie*, dar că este uă *necontestabile și realizabile veritate*, uă *imperioasă necesitate*! Româniī vorū avé uă *Patrie* în *patria* cea mare de la *Tibiscū* pōnă în *H'Emu*; vorū avé uă *Familie* în *familia* cea *falnică*, reședinte la *Tibru*, *Seina*, și *Ebru*; la *Carpați*, *Marea-Négră* și *Balcanū*! . . . Pentru atingerea acestui *sacru și înaltū Scopū*, n'avemū de cătū, terminându, să recomandămū *Româniloră* cea mai mare d'între *virtuți*: *Unirea, Unirea, Unirea*, căci *Ea*, a făcutū să triumfe și *Causa* lui *Chrtstū* și *Causa* lui *Luther* și *Causa* lui *Dante*!!

ERDÉLYI MÚZEUM

340 * 1931.APR.15.

KÖNYVTÁRA.

Prețul este 3 lei, parale 15.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Se află de vânzare la librăriile Socec, Ioanid, Danielopolu și la
Tipografia Lucrătorilor Asociați.*